

معاونت بهداشت

مرکز مدیریت شبکه - گروه اطلاعات و آمار

راهنمای

برنامه ثبت و طبقه بندی علل مرگ

تهیه و تدوین :

دکتر اردشیر خسروی - سعیده آقامحمدی - الهه کاظمی

سال ۱۳۹۵

ذِكْرُ الْمَوْتِ يُمِيتُ الشَّهَوَاتِ فِي النَّفْسِ ، وَ يَقْلَعُ مَنَابِتَ الْغَفْلَةِ ، وَ يُقَوِّي الْقَلْبَ بِمَوَاعِدِ اللَّهِ ، وَ يُرِقُّ الطَّبَعِ
، وَ يَكْسِرُ أَعْلَامَ الْهَوَى وَ يُطْفِئُ نَارَ الْحِرْصِ ، وَ يُحَقِّرُ الدُّنْيَا؛

یاد مرگ، خواهش های نفس را می میراند و روشنگارهای غفلت را ریشه کن می کند و دل را با وعده های خدا نیرو می بخشد و طبع را نازک

می سازد و پرچم های هوس را در هم می شکنند و آتش حرص را خاموش می سازد و دینار را در نظر کوچک می کند.

عنوان و نام پدید آور: راهنمای برنامه ثبت و طبقه بندی علل مرگ

مشخصات نشر: تهران: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، مرکز مدیریت شبکه، گروه فناوری و مدیریت اطلاعات، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۱۶ ص: مصور، جدول، نمودار، نمونه.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۳-۷-۷۳-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیپای مختصر

یادداشت: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai> قابل دسترسی است.

یادداشت: تهیه و تدوین، اردشیر خسروی- سعیده آقامحمدی، الهه کاظمی ...

یادداشت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، مرکز مدیریت شبکه، گروه فناوری و مدیریت اطلاعات با همکاری معاونت های بهداشت دانشگاه های علوم پزشکی البرز، خوزستان، خراسان شمالی، سمنان، کردستان، کرمانشاه، قزوین، مازندران، نیشابور، همدان.

شناسه افزوده، خسروی، اردشیر، ۱۳۴۴ ...

شماره کتاب شناسی ملی: ۳۸۳۴۸۶۱

نام کتاب: راهنمای برنامه ثبت و طبقه بندی علل مرگ

تهیه و تدوین: دکتر اردشیر خسروی- سعیده آقامحمدی- الهه کاظمی

با همکاری (به ترتیب حروف الفبا):

دکتر امید رضا اعلائی (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی مازندران)

فاطمه امینی (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی نیشابور)

حسین یوسعید (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی مشهد)

بابک پاک نیا (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی اراک)

مهناز جعفری (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی خوزستان)

مریم حسین زاده میلانی (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی قزوین)

دکتر بابک فرخی (مدیر گروه پزشک خانواده- مرکز مدیریت شبکه)

لیلا زلیکانی (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی مازندران)

دکتر رضا صفری (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی مازندران)

حبیب اله صفری (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی سمنان)

زهرا لقایی (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی کرمانشاه)

عالیه سادات موسوی فر (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی البرز)

پروین نسایی (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی کردستان)

غلامرضا نوروزی (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی همدان)

دکتر حسین واثق (کارشناس گروه مدیریت برنامه ها- مرکز مدیریت شبکه)

ناشر: معاونت بهداشت، مرکز مدیریت شبکه

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مقدمه:

نظام بهداشت و درمان هر کشوری زمانی توانمند است که بتواند بوسیله اجرای مداخلات و برنامه ها، از وقوع بیماری ها و مرگ های قابل پیشگیری، جلوگیری نماید. نقش این نظام در چنین پیشگیری هایی به صورت ثبت رخدادهای، جمع آوری داده ها، محاسبه شاخص ها، مقایسه با استانداردها و نهایتاً بازخورد این اطلاعات برای بهره گیری در سیاستگذاری ها و برنامه ریزی های استراتژیک کشوری است. به این ترتیب داده های مختلف گردآوری شده در این عرصه مانند بروز بیماری ها، سیر بیماری، درمان های صورت گرفته، عوارض معلولیت های پیش آمده و بالاخره وقوع مرگ و علت های آن به خصوص علت زمینه ای مرگ می تواند به عنوان مهمترین اطلاعات در اصلاح برنامه های مهم در بخش بهداشتی و درمانی به شمار آید.

همچنین مبنای بسیاری از مطالعات اپیدمیولوژیک اغلب بر پایه داده های مربوط به مرگ می باشد. آمارهای مرگ یکی از منابع اصلی اطلاعات بهداشتی هستند و در بسیاری از کشورها پایاترین و قابل اعتمادترین نوع داده های بهداشتی می باشند. وجود اطلاعات مرگ و میر صحیح، دقیق، به روز و کافی به منظور برنامه ریزی ها، تعیین اولویت ها، توزیع امکانات، تخصیص بودجه و ارائه عادلانه خدمات بهداشتی درمانی در سطح جامعه امری ضروری است که جهت کسب این اطلاعات باید مبنای صحیحی به عنوان پایه و اساس جمع آوری و تحلیل قرار بگیرد.

بنابراین گروه آمار و اطلاعات نظام شبکه مرکز مدیریت به عنوان مسئول برنامه ثبت و طبقه بندی علل مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی جهت یکپارچه سازی فرایندهای موجود در زمینه جمع آوری اطلاعات مرگ و میر در سراسر کشور و نیز ایجاد پایه و اساسی استاندارد که بر مبنای آن اطلاعات مرگ و میر از محیطی ترین تا بالاترین سطح، جمع آوری و گزارش شوند، بر آن شد که با همکاری معاونت های بهداشت دانشگاه ها/ دانشکده های علوم پزشکی کشور و سایر سازمان های مرتبط نسبت به تهیه این راهنمای پیش رو اقدام نماید. این راهنما در ۵ فصل شامل نظام ثبت مرگ در جمهوری اسلامی ایران، نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، فرم های جمع آوری اطلاعات مرگ، قوانین و مقررات و ساختار و نیروی انسانی، تهیه شده و در هر فصل تلاش گردیده است که با توجه به کلیه جوانب موجود نسبت به ارائه راهنمایی های لازم اقدام شود.

امید است با یاری خداوند متعال و همکاری کلیه دست اندرکاران برنامه، بتوان راهنمای برنامه ثبت و طبقه بندی علل مرگ را به صورت یکپارچه در سراسر کشور به مورد اجرا درآورده و به واسطه آن نظامی هماهنگ در جهت پیشبرد روز افزون برنامه به وجود آورد و با استفاده از این اطلاعات و آگاهی از وضعیت سلامت کشور، برنامه ریزی، سیاستگذاری و مداخلات لازم برای ارتقاء سلامت مردم ایران عزیزمان را بکار برد.

دکتر ناصر کلانتری

قائم مقام معاون بهداشت و رئیس مرکز مدیریت شبکه

پیش‌گفتار

باروری، مرگ و میر و مهاجرت رویداد های مهم تحلیل و بررسی پویایی جمعیت ها هستند. این رویداد ها موجب فرآیندی در جمعیت ها می شوند که به تغییر در ساختار جمعیت و اغلب در ساختار اجتماعی، اقتصادی و سیاسی یک کشور منجر می شوند (۱). گرچه این عوامل از یک طرف به عنوان مولفه های اصلی جمعیتی، ماهیتی جمعیت شناختی دارند، از طرف دیگر، مستقل از محیط اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و زیستی نیستند و در حقیقت در یک تعامل دو سویه و پویا با محیط به سر می برند و بر آن تأثیر می گذارند و از آن تأثیر می پذیرند (۲). بنابراین جمع آوری اطلاعات وقایع حیاتی همچون تولد و مرگ به عنوان دو جزء اساسی زندگی بشر، ضروری به نظر می رسد که رایج ترین و مناسب ترین راه برای جمع آوری اطلاعات آن از طریق نظام ثبت احوال می باشد. نظام ثبت احوال نظامی اجرایی است که دولت ها برای ثبت وقایعی این چنینی در جوامع خود به کار می گیرند و طبق تعریف سازمان ملل عبارتست از:

ثبت پایدار، مداوم، اجباری و عمومی وقایع و مشخصاتی از وقایع حیاتی (تولد زنده، مرگ، مرگ جنینی، ازدواج و طلاق) و دیگر حالات مدنی که در ارتباط با جمعیت می باشند و توسط مقامات قضایی، قانون یا مقرراتی مطابق با قوانین هر کشوری انجام می شود (۳).

هر چند برای برآورد تعداد موارد مرگ و تولد می توان از راه های دیگری همچون سرشماری و مطالعات پیمایشی استفاده نمود، اما نظام ثبت احوال تنها منبعی است که این اطلاعات و سایر اطلاعات را به صورت ممتد و پایدار جمع آوری می کند و نیز تنها منبعی است که برای افراد یک سند قانونی فراهم می آورد. همچنین آمار وقایع حیاتی، به علت اینکه شاخص های حاصل^۱ و تاثیر^۲ در بخش های مختلف توسعه را تولید می نماید یکی از مهم ترین آمار و اطلاعاتی هستند که می توان از آنها برای سنجش میزان موفقیت برنامه های توسعه در همه بخش های اقتصادی اجتماعی و سلامت استفاده نمود. بنابراین تلاش هایی که در کشور ها برای ارتقای کیفیت داده های آمار حیاتی انجام خواهد شد ارتباط بسیار نزدیکی با تقویت و توسعه نظام های آمار حیاتی و ثبت احوال در آن کشورها دارد که شامل استفاده مؤثر از این داده ها برای هدایت برنامه ها و سیاست ها خواهد بود (۴).

علی رغم مزایای غیر قابل انکار ثبت وقایع حیاتی، فقط در حدود یک سوم کشورهای عضو سازمان جهانی بهداشت دارای نظام های ثبت احوال هستند که اساساً داده هایی قابل اطمینان و کامل تولید می کنند. در بقیه کشورها اکثر موارد مرگ و تولدی که رخ می دهند ثبت نمی شوند و اطلاعات مربوط به علل مرگ اگر هم ثبت شوند غیر قابل اطمینان هستند و کمکی به توسعه کشور نمی کنند (۵). به عنوان مثال بر اساس گزارش بانک جهانی بهداشت در سال ۲۰۰۸، مانع اصلی در رسیدن به اهداف توسعه هزاره در آمریکای لاتین ناقص بودن داده های مرگ شیرخواران و مادران بوده است (۶).

¹ Outcome

² Impact

در جمهوری اسلامی ایران سازمان ثبت احوال مسؤولیت ثبت وقایع حیاتی، اتقان اسناد هویت و تابعیت ایرانیان و تولید و انتشار آمار انسانی و تحولات جمعیتی کشور را بر عهده دارد (۷) هرچند سازمان ثبت احوال متولی اصلی ثبت وقایع حیاتی در کشور است اما با توجه به اینکه ثبت دقیق اطلاعات علل مرگ امری تخصصی بوده، اطلاعات جمع آوری شده در آن سازمان نمی تواند پاسخگوی نیازهای اطلاعاتی برای سیاستگذاران و برنامه ریزی در بخش سلامت کشور باشد بنابراین از سال ۱۳۴۴ وزارت بهداشتی با توجه به نوع اطلاعات مورد نیاز خود پایه های اولیه نظام ثبت مرگ را بنیان نهاد و از سال ۱۳۷۶ نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ توسط وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در استان بوشهر پایه گذاری و در سال های بعد این نظام به کلیه استان های کشور تسری یافت.

هم اکنون نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی به عنوان یکی از مهمترین منابع جمع آوری نظام جاری اطلاعات بهداشتی کشور در حال اجرا می باشد. لیکن با توجه به اهمیت این برنامه و وجود فرایندها، مجاری و منابع اطلاعاتی مختلف در نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ، وجود راهنمایی جامع برای اجرای استاندارد برنامه در سراسر دانشگاه ها/دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی کشور ضروری به نظر می رسد.

لذا این راهنما به همت مسئولین برنامه ثبت و طبقه بندی علل مرگ در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و برخی دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی برای پیشبرد هرچه بهتر برنامه و ارتقای آن جهت ثبت دقیق و پوشش کامل اطلاعات مربوطه تهیه و تدوین گردید.

فصل اول

نظام ثبت مرگ

در جمهوری اسلامی ایران

وقوع مرگ یکی از مهمترین وقایع حیاتی است که دارای جوانب مختلف اجرایی (از جمله مراقبت های سلامتی قبل از مرگ تا ثبت، تدفین و بررسی موارد مشکوک) بوده و در این راستا سازمان ها و ادارات مختلفی در سطح کشور وظایف و مسئولیت های خاصی را عهده دار می باشند. بنابراین در ادامه به معرفی و تشریح وظایف هر یک از این سازمان ها و ادارات پرداخته می شود.

۱-۱: سازمان ها و ادارات همکار در نظام جمع آوری و ثبت اطلاعات مرگ در جمهوری اسلامی

ایران:

- **سازمان ثبت احوال کشور به عنوان متولی قانونی ثبت وقایع حیاتی**

وفات هر کس اعم از ایرانی یا خارجی باید به یکی از ادارات ثبت احوال سراسر کشور اعلام شود و نیز وفات ایرانیان در خارج از کشور به ماموران کنسولی محل اقامت یا به یکی از ادارات سازمان ثبت احوال کشور اعلام می شود (۸).

- **سازمان پزشکی قانونی به عنوان مرجع تشخیص دهنده ی علل مرگ غیر طبیعی**

به طور کلی هر مرگ جنایی، مرگ مشکوک، حادثه، خودکشی، مرگ ناگهانی و غیره منتظره و غیر قابل توجیه و نا مشخص، جسد برای بررسی و تحقیقات بیشتر، به پزشکی قانونی ارجاع می شود.

- **سازمان نظام پزشکی به عنوان نهاد صنفی پزشکان**

- **شهرداری ها و دهیاری ها به عنوان مسئول آرامستان های مناطق شهری و روستایی**

- **وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی با تشکیلات و معاونت های مرتبط از جمله:**

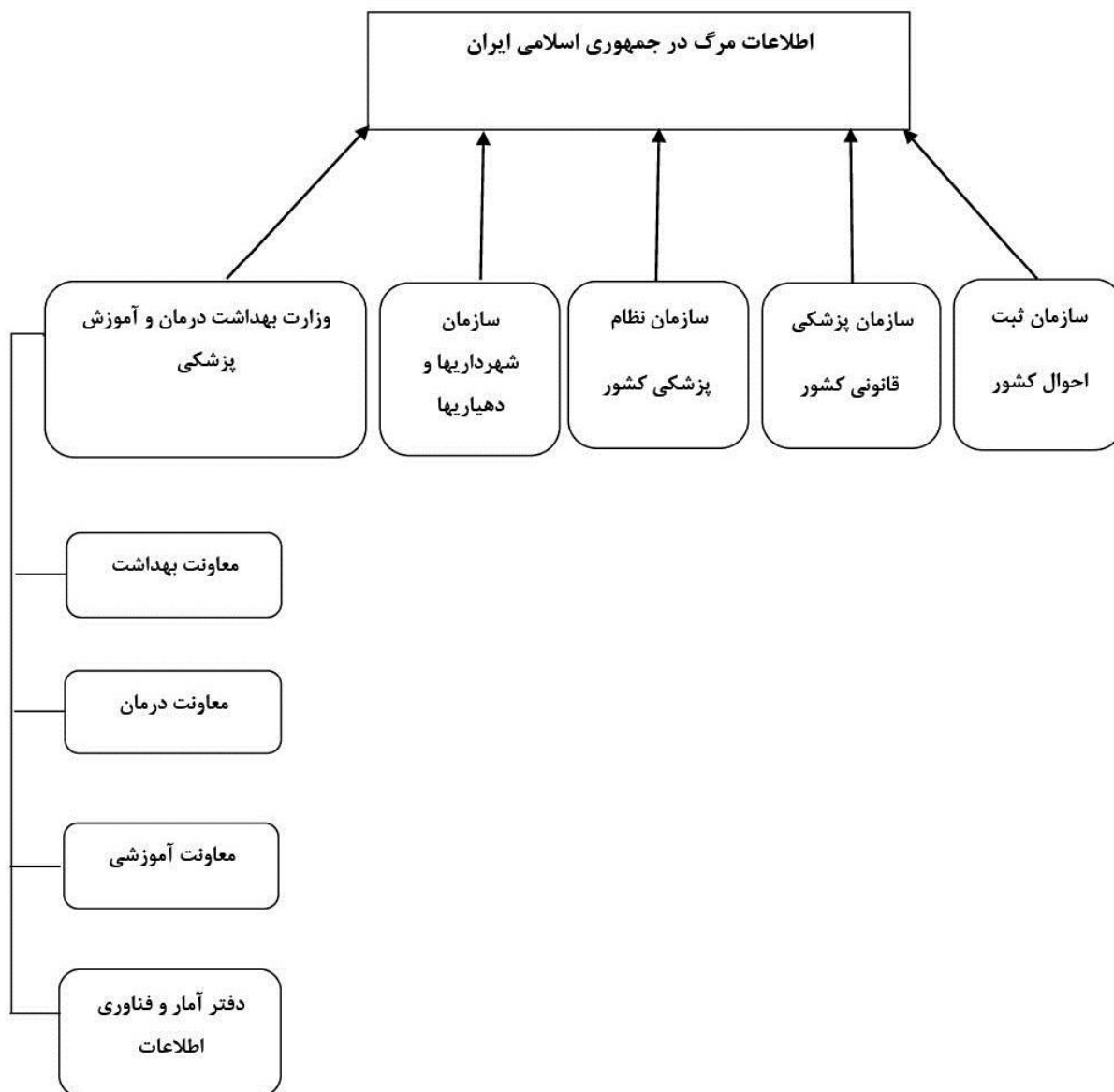
معاونت بهداشت، مسئولیت شبکه گسترده ای از مراکز بهداشتی و درمانی را در روستاها و شهرها بر عهده دارد و برنامه ثبت و طبقه بندی علل مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، یکی از برنامه های اصلی جمع آوری اطلاعات سلامت کشور برای برنامه ریزی و سیاستگذاری در این معاونت می باشد.

معاونت درمان، مسئولیت درمان و بستری بیماران را بر عهده دارد و بخش عمده ای از مرگ ها در بیمارستان های وابسته به آن اتفاق می افتد و ثبت مرگ در این ساختار از اهمیت خاصی برخوردار است.

معاونت آموزشی، مسئولیت آموزش و بازآموزی دانشجویان علوم پزشکی و پیرا پزشکی را بر عهده دارد و باید در مورد فرایندهای تشخیص، ثبت مرگ و نیز موازین حقوقی و قانونی، برنامه ریزی های آموزشی لازم را انجام دهد.

دفتر آمار و فناوری اطلاعات مسئولیت ایجاد زیرساخت های لازم در زمینه طراحی و تهیه بسته های نرم افزاری جهت ثبت اطلاعات مرگ و میر، ارسال اطلاعات به سامانه یکپارچه مرگ و میر کشور و ذخیره و نگهداری اطلاعات را بر عهده دارد.

نمودار ۱: سازمان ها و ادارات همکار در نظام جمع آوری و ثبت اطلاعات مرگ در جمهوری اسلامی ایران

۲-۱: همکاری های بین سازمانی برای جمع آوری اطلاعات مرگ و میر کشور

• سازمان ثبت احوال

تا قبل از سال ۱۲۹۵ هجری شمسی ثبت وقایع حیاتی از جمله ولادت و وفات براساس اعتقادات مذهبی و سنت های رایج در کشور، با نگارش نام و تاریخ ولادت مولود در پشت جلد کتب مقدس از جمله قرآن مجید به عمل می آمد و از افراد متوفی نیز جزء نام و تاریخ وفات آنان که بر روی سنگ قبر ایشان نگاشته می شد اثری مشاهده نمی گردید. با گسترش فرهنگ و دانش بشری و نیز توسعه روز افزون شهرها و روستاها و افزایش جمعیت کشور، نیاز به سازمان و تشکیلاتی برای ثبت وقایع حیاتی ضرورتی اجتناب ناپذیر می نمود. به تدریج فکر تشکیل سازمان متولی ثبت ولادت و وفات و نیز صدور شناسنامه برای اتباع کشور قوت گرفت. ابتدا سندی مشتمل بر ۴۱ ماده در سال ۱۲۹۷ هجری شمسی به تصویب هیات وزیران رسید و اداره ای تحت عنوان اداره سجل احوال در وزارت داخله (کشور) وقت به وجود آمد؛ براساس این قانون وظیفه جمع آوری آمارهای مختلف نیز به اداره سجل احوال محول گردید، به همین جهت نام این اداره نیز به اداره احصائیه و سجل احوال تغییر یافت. پس از گذشت این زمان در تیر ماه ۱۳۵۵ قانون جدید ثبت احوال مشتمل بر ۵۵ ماده به تصویب رسید و سپس به موجب اصلاحیه دی ماه سال ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی در برخی از موارد اصلاحاتی صورت گرفت و تاکنون نیز این قانون به قوت خود باقی مانده است.

با تصویب قانون تقسیمات کشوری ادارات استانی و شهرستانی این سازمان نیز گسترش یافت و عنوان آن نیز به سازمان ثبت احوال کشور تغییر یافت.

سازمان ثبت احوال کشور به دلیل دراختیار داشتن اسناد هویت و تابعیت فردی و آمارهای حیاتی یکی از ارکان مهم حکومت تلقی می شود. ارائه خدمات عمومی به آحاد مردم و اطلاعات ویژه جمعیتی به ارکان حکومت از ویژگی های اختصاصی و انحصاری این سازمان است.

وظایف سازمان ثبت احوال کشور به قرار ذیل است:

الف) ثبت ولادت و صدور شناسنامه

ب) ثبت وفات و صدور گواهی فوت^۱

ج) تعویض شناسنامه های موجود در دست مردم

د) ثبت ازدواج و طلاق و نقل تحولات

ه) صدور گواهی ولادت برای اتباع خارجه و تنظیم دفاتر ثبت کل وقایع و نام خانوادگی

و) ایجاد پایگاه اطلاعات جمعیتی و صدور کارت شناسایی ملی

ز) جمع آوری و تهیه آمار انسانی سراسر کشور و انتشار آن (۹)

ثبت وقایع حیاتی مأموریت اصلی سازمان ثبت احوال کشور می باشد و این سازمان با استفاده از ظرفیت های قانونی خود تلاش می کند تا ثبت تمامی وقایع حیاتی منجمله ثبت مرگ به موقع صورت پذیرد. ثبت مرگ در سازمان ثبت احوال بر اساس گواهی های پزشکی فوت و یا با حضور دو نفر گواه به استثنای یک نفر اعلام کننده، ثبت می گردد.

گزیده ای از آیین نامه اجرایی تبصره (۲) اصلاحی ماده (۵) قانون ثبت احوال مصوب سال ۱۳۸۵:

ماده ۱: کلیه مراکز درمانی، بیمارستان ها و زایشگاه های دولتی و غیر دولتی مکلفند فهرست مشخصات نوزادان متولد شده و یا مرده بدنیا آمده و همچنین فوت شدگان را در مهلت قانونی به نماینده ثبت احوال محل تحویل یا به اداره ثبت احوال محل ارسال نمایند. (مهلت اعلام وفات ده روز از تاریخ وقوع یا وقوف بر آن است. روز وفات و تعطیل رسمی بعد از آخرین روز مهلت به حساب نمی

^۱ گواهی فوتی که توسط سازمان ثبت احوال صادر می گردد همان خلاصه رونوشت وفات می باشد که بر اساس مندرجات سند فوت تنظیم و تسلیم می گردد.

آید و در صورتی که وفات در اثناء سفر رخ دهد مهلت اعلام آن از تاریخ رسیدن به مقصد احتساب خواهد شد).

تبصره: بیمارستانها و زایشگاه هایی که بنا به تشخیص ادارات ثبت احوال محل نیازمند استقرار مامور جهت ثبت واقعه ولادت یا وفات هستند، همکاری لازم را جهت اجرای تکالیف قانونی با ادارات مذکور معمول خواهند داشت.

ماده ۳: پزشک معالج در مراکز درمانی نظیر بیمارستان ها به محض اطلاع از وقوع فوت با رعایت ماده ۲۴^۱ قانون ثبت احوال باید گواهی فوت را در ۳^۲ نسخه صادر و یک نسخه را به بستگان متوفی، یک نسخه را به اداره ثبت محل و یک نسخه دیگر را به بیمارستان یا مرکز درمانی تحویل نماید. در صورتی که فوت در خارج از مرکز مزبور نظیر مطب یا منزل رخ دهد، پزشک معالج مکلف است و پزشکی که از وقوع فوت مطلع می شود مجاز است با هماهنگی سازمان پزشکی قانونی کشور^۳ پس از معاینه جسد نسبت به صدور گواهی فوت در ۳ نسخه اقدام و یک نسخه را به بستگان متوفی، یک نسخه را به اداره ثبت محل و یک را به مرکز درمانی ارسال نماید.

ماده ۵: مسئولین مراکز و خانه های بهداشت مکلفند مشخصات وقایع ولادت و وفات روستاییان را ثبت و به نماینده اداره ثبت احوال محل اعلام و در صورت عدم مراجعه نماینده اداره ثبت احوال محل هر ۱۰ روز یکبار گزارش مربوطه را به اداره مذکور ارسال نمایند.

ماده ۶: نیروی انتظامی هر محل مکلف است در راستای وظایف تصریح شده در ماده (۲۶) قانون ثبت احوال واقعه وفات را از تاریخ وقوع یا وقوف بر آن ظرف مهلت مقرر به اداره ثبت احوال محل اعلام نماید.

^۱ ماده ۲۴: واقعه فوت باید طبق تصدیق پزشک و در صورت نبودن پزشک با حضور دو نفر گواه ثبت گردد. در مورد طفلی که مرده به دنیا آمده یا بلافاصله پس از تولد بمیرد در صورت وجود پزشک در محل، تصدیق پزشک ضروری است و در صورت نبودن پزشک گواهی دو نفر کافی است. پزشکی که وقوع وفات به او اطلاع داده می شود در هر مورد مکلف به معاینه جسد و صدور تصدیق یا اظهار نظر می باشد و در صورت امکان تشخیص علت وفات باید تصدیق شود و به هر حال یک نسخه از تصدیق یا اظهار نظر خود را باید به ثبت احوال محل در مهلت مقرر ارسال نمایند. (اصلاحی ۱۳۶۳/۱۰/۱۸).

^۲ از ابتدای سال ۱۳۹۲ گواهی های فوت در ۴ نسخه تکمیل می گردند (نسخه مربوط به مرکز بهداشت شهرستان اضافه گردیده است).

^۳ مرکز ساماندهی امور متوفیان

ماده ۸: سازمان امور عشایری مکلف است همکاری لازم را در خصوص ثبت وقایع حیاتی و صدور کارت شناسایی عشایر به عمل آورد.

ماده ۹: در اجرای تبصره ماده (۶) قانون ثبت احوال، شهرداری ها مکلفند از طریق واحدهای اجرایی خود نسبت به اعلام واقعه وفات به اداره ثبت احوال حوزه مربوطه اقدام نمایند.

ماده ۱۰: دهیاری ها مکلفند نسبت به جمع آوری اطلاعات و آمار وقایع حیاتی روستاییان اقدام و به مامورین ثبت احوال مربوط اعلام نمایند.

تبصره ۱: ادارات ثبت احوال مکلفند برای ارائه خدمات سجلی به روستاییان از همکاری دهیاری ها استفاده کنند. دستورالعمل چگونگی همکاری دهیاری ها توسط سازمان ثبت احوال کشور با همکاری سایر واحدهای ذیربط تهیه و از طرف وزارت کشور ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۲: سازمان ثبت احوال کشور موظف است حداقل هر سال سه بار ماموران خود را به مناطق عشایر نشین و روستایی اعزام تا نسبت به ثبت وقایع ولادت و وفات و صدور شناسنامه افراد فاقد شناسنامه و نوزادان اقدام نمایند.

ماده ۱۱: اداره پزشکی قانونی هر محل مکلف است فهرست مشخصات فوت شدگان در قلمرو خود و مرتبط با وظایف قانونی آن سازمان را ظرف مهلت مقرر به ثبت احوال محل ارسال نمایند.

ماده ۱۲: نیروی انتظامی، فرمانداری ها و بخشداری ها مکلفند کلیه وقایع فوت و ولادت اتباع خارجی مقیم ایران در حوزه مأموریت خود را به اداره ثبت احوال محل اعلام نمایند (۱۱).

• سازمان پزشکی قانونی

پزشک قانونی در تمدن باستان ایران، مرجعی ذیصلاح برای اظهار نظر پزشکی حقوقی در محاکم بود. پس از انقلاب مشروطه و با تشکیل وزارت عدلیه، حضور پزشکان قانونی در مجاورت دادگاه‌ها ضرورت یافت. پزشکی قانونی به شکل نوین آن در ایران از حدود نه دهه پیش به صورت اداره‌ای وابسته به وزارت دادگستری فعالیت خود را آغاز کرد. با توسعه روش‌های کشف جرم و افزایش نیاز مجامع قضایی به خدمات پزشکی قانونی به اداره کل تبدیل شد و در سال ۱۳۷۲ با عنایت به توسعه کمی و تخصصی‌تر شدن این خدمات با تصویب مجلس شورای اسلامی، سازمان پزشکی قانونی کشور به عنوان سازمانی مستقل و زیر نظر رییس قوه قضاییه تأسیس شد.

در حال حاضر سازمان پزشکی قانونی کشور یک سازمان تخصصی است و نقش تعیین کننده‌ای در پرونده‌های قضایی مرتبط دارد. این سازمان مسئولیت کارشناسی برای مراجع قضایی را بر عهده دارد. از این میزان کارشناسی حدود ۸۱ درصد مربوط به حوزه معاینات بالینی و کمیسیون‌های تخصصی، ۱۵ درصد مربوط به حوزه آزمایشگاهی و حدود ۴ درصد در رابطه با معاینه و بررسی اجساد با مرگ‌های غیرطبیعی و مشکوک است (۱۲).

بنابراین در صورت دستور مراجع ذیصلاح قضایی، اجساد به پزشکی قانونی ارجاع و جهت تعیین علت مرگ در این سازمان مورد معاینه و در صورت لزوم مورد کالبد شکافی قرار گرفته تا علت مرگ آنها مشخص شود. در سازمان پزشکی قانونی جواز دفن بنا به درخواست مراجع ذیصلاح قضایی صادر می‌گردد.

این سازمان همچنین به استعلامات ادارات و سازمان‌های وابسته به قوه قضاییه و سایر دستگاه‌های دولتی نیز در رابطه با فوت پاسخگو می‌باشد. سازمان پزشکی قانونی در خصوص اطلاعات متوفیانی که برای آنها جواز دفن صادر نموده با سازمان ثبت احوال، شهرداری‌ها و وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی همکاری می‌نماید. (مرگ‌های ارجاعی به پزشکی قانونی در فصل مربوط به قوانین و مقررات ارائه شده است).

• سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور در اجرای مفاد ماده ۶۲ قانون شهرداری ها و تصویبنامه هیات وزیران به منظور ایجاد هماهنگی در امور شهرداری ها و آموزش کارکنان شهرداری ها، دهیاری ها و همچنین هدایت و نظارت بر فعالیتهای شهرداری ها و دهیاری ها و اجرای وظایفی که قانوناً در این رابطه به عهده وزارت کشور گذاشته شده است تشکیل شده است (۱۳).

یکی از وظایف مهم بر عهده این سازمان، ایجاد غسل خانه و آرامستان و تهیه وسایل حمل اموات و مراقبت در انتظام آن ها و همچنین همکاری مؤثر با سازمان ثبت احوال و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در جهت ثبت اطلاعات متوفیان و تهیه آمار مربوطه از وظایف سازمان ادارات شهرداری و دهیاری های کشور می باشد.

• وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، عهده دار تنظیم و اجرای سیاست های بهداشتی، درمانی و آموزش پزشکی کشور می باشد. تا پیش از سال ۱۲۸۳، برای امور بهداشتی، درمانی و پزشکی ایران، قانون و تشکیلاتی وجود نداشت. در آن سال، «مجلس حفظ الصحة دولتی» زیر نظر وزارت معارف تأسیس شد (۱۴). در سال ۱۲۹۰، قانون طبابت در مجلس شورای ملی تصویب شد و در ۲۲ آذر قانون وزارت بهداری در ۱۳۲۴ به تصویب مجلس شورای ملی رسید. در سال ۱۳۵۵، برای تأمین بهداشت و درمان و رفاه اجتماعی، خدمات درمانی و توانبخشی و تأمین اجتماعی، تنظیم خانواده و امور جمعیت، وزارت «بهداری» به وزارت «بهداری و بهزیستی» تبدیل شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در سال ۱۳۵۸ ساختار جدید وزارتخانه با هفت معاونت برنامه ریزی و تشکیلات، بهداشت، درمان، دارویی و غذایی و آزمایشگاهی، بهزیستی، اداری مالی و هماهنگی آموزشی و پژوهشی ارائه شد. در سال های ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۴ امور بهداشتی، درمانی و پزشکی کشور با مشکلاتی از قبیل کمبود شدید نیروی انسانی و ناهمگونی کمی و کیفی برنامه های دانشکده های گروه پزشکی روبرو بود. از این رو برای رفع این نارسایی ها «وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی» با اهداف تربیت نیروی انسانی مطابق با نیازهای جامعه و استفاده هرچه بیشتر از مؤسسات درمانی برای آموزش پزشکی، تشکیل شد (۱۵). ماموریت اصلی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، از ابتدا فراهم آوردن موجبات تأمین بهداشت و درمان کلیه افراد کشور از طریق تعمیم و گسترش خدمات بهداشتی، درمانی و آموزشی، بوده است. این وزارت از بدو تاسیس ۳ هدف عمده را سرلوحه عملکرد خود قرار داد؛ بهداشت، درمان و آموزش و پژوهش پزشکی (۱۶) که رسیدن به اهداف فوق نیاز به سیاستگذاری و برنامه ریزی های کوتاه و بلند مدتی داشت که باید بر اساس اطلاعات صحیح سلامتی اتخاذ می شدند، بنابراین ایجاد نظام های اطلاعاتی مهمترین مبنای تصمیم گیری را در کلیه طرح های نظام سلامت کشور تشکیل داد. یکی از مهمترین اقدامات در نظام های اطلاعاتی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ بود که با همت معاونت بهداشت پایه گذاری و تشکیل گردید و هم اکنون با همکاری معاونت های درمان و آموزش وزارت متبوع و سایر سازمان های مرتبط در استان های کشور جاری می باشد.

• معاونت بهداشت

معاونت بهداشت متولی اصلی جمع آوری اطلاعات مرگ و میر کشور بوده و این وظیفه مهم را با همکاری معاونت های بهداشت دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی کشور از طریق واحد های بهداشتی درمانی و سایر منابع اطلاعاتی و نیز با همکاری سایر معاونت ها در ستاد و دانشگاه ها/ دانشکده های علوم پزشکی به انجام می رساند. لازم به ذکر است علاوه بر نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ کشور که مسئولیت آن با گروه اطلاعات و آمار نظام شبکه می باشد، نظام های جمع آوری های اطلاعات مرگ مادر و مرگ کودکان نیز در دفتر سلامت جمعیت و خانواده استقرار دارند که اطلاعات دقیق تری از علل منجر به مرگ مادران و کودکان در این نظام ها جمع آوری می گردند.

• معاونت بهداشت دانشگاه ها / دانشکده ها

معاونت های بهداشت دانشگاه ها/دانشکده ها در نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ مسئولیت مدیریت و هماهنگی فرایند های جمع آوری و ثبت اطلاعات مربوط به متوفیان جمعیت تحت پوشش خود را بر عهده دارند. این اطلاعات با مسئولیت معاونت بهداشت و همکاری معاونت درمان و ادارات مربوط به سازمان های پزشکی قانونی، ثبت احوال، شهرداری، دهیاری و ... در استان و از طریق شهرستان های تابعه جمع آوری و ثبت شده و جهت تهیه و تدوین گزارش سیمای مرگ استان مورد استفاده قرار می گیرند.

• مرکز بهداشت شهرستان

ثبت و طبقه بندی علل مرگ جمعیت تحت پوشش شهرستان در مرکز بهداشت شهرستان انجام می شود. به این منظور اطلاعات متوفیان از روی گواهی های فوت ارسالی از بیمارستان ها، مراکز درمانی و مطب ها، فرم های اطلاعاتی ارسالی از خانه های بهداشت، آرامستان ها و جواز دفن پزشکی قانونی توسط مسئول مربوطه در نرم افزار ثبت مرگ، ثبت می شود.

معاونت درمان

از آنجائیکه اکثر مرگ های کشور در بیمارستان ها و مراکز درمانی رخ می دهند، معاونت درمان وزارت متبوع و به تبع آن معاونت های درمان دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی کشور موظف اند در جمع آوری اطلاعات مرگ و میر های رخ داده در بیمارستان ها و مراکز تحت پوشش همکاری لازم را با معاونت بهداشت در ستاد و دانشگاه ها/ دانشکده های علوم پزشکی به عمل آورند از جمله:

- ✓ صدور گواهی فوت توسط پزشکان بیمارستان و مراکز درمانی
 - ✓ کدگذاری علل مرگ توسط کدگذاران (کارشناسان مدارک پزشکی و یا افرادی که دوره های آموزشی لازم در این زمینه را با موفقیت گذرانده باشند)
 - ✓ کنترل کیفی گواهی های صادره و برنامه ریزی لازم در خصوص عودت گواهی های ناقص به فرد تکمیل کننده جهت اصلاح و تکمیل دقیق آنها
 - ✓ توسعه برنامه نظام اطلاعات بیمارستانی¹
 - ✓ تشکیل کمیته های مرگ بیمارستانی و بررسی گواهی فوت های صادره و ارائه پسخوراند های لازم به مسئولین
 - ✓ اجرای برنامه های آموزشی حین خدمت با همکاری معاونت های بهداشتی و آموزشی برای پزشکان در بیمارستان ها در خصوص نحوه صحیح تکمیل گواهی فوت
 - ✓ اجرای برنامه های آموزشی برای کدگذاران در بیمارستان ها در خصوص قوانین مربوط به کد گذاری علل مرگ حین خدمت با همکاری معاونت های بهداشتی و آموزشی
- همچنین معاونت درمان مسئول نظارت و ارزیابی عملکرد پزشکان در تکمیل دقیق و صحیح گواهی فوت، به ویژه ثبت بخش مربوط به علل مرگ می باشد. یکی دیگر از وظایف معاونت درمان، تعیین و اعلام تعرفه های مربوط به صدور گواهی فوت در بخش خصوصی و دولتی می باشد.

¹ Hospital Information System

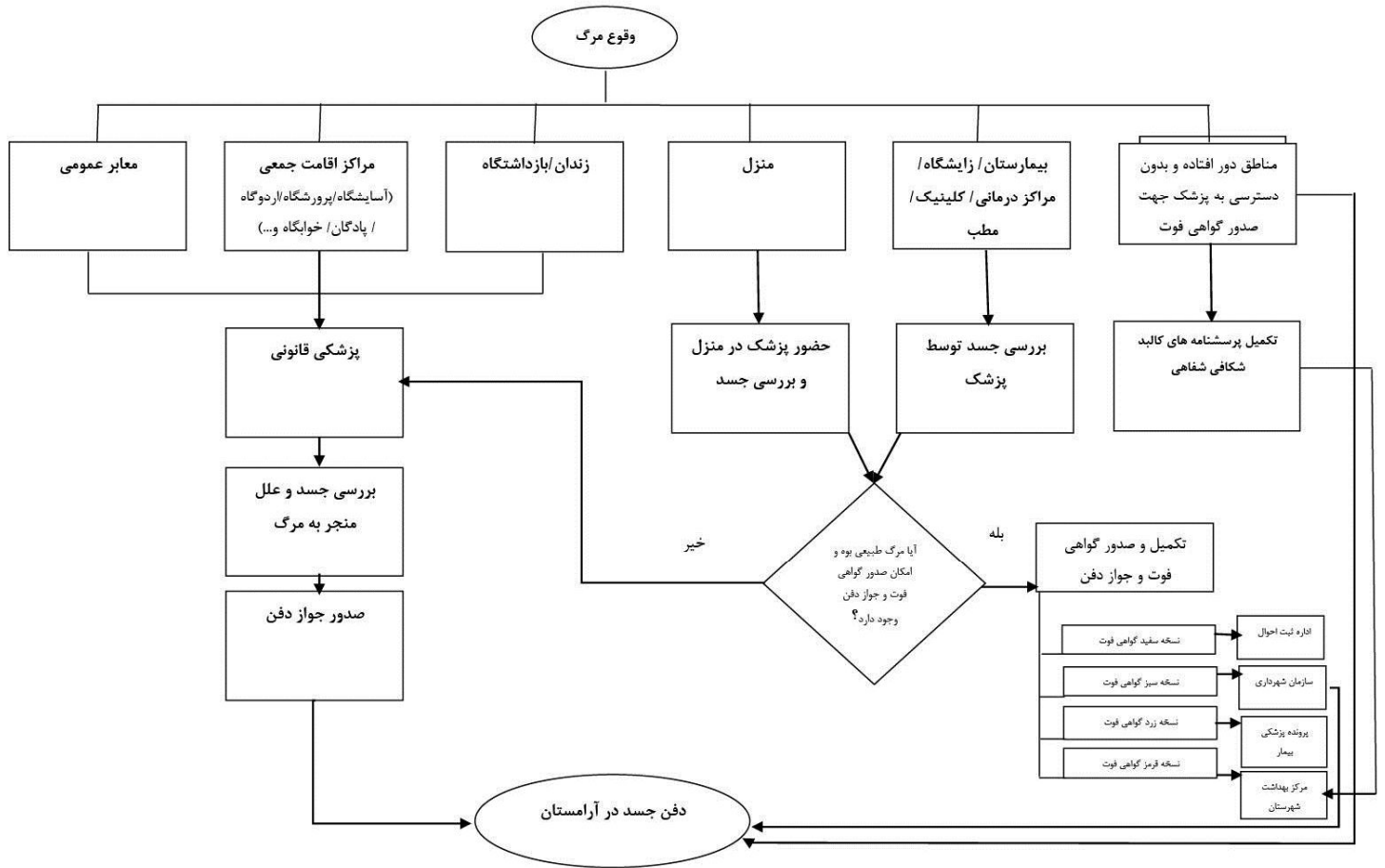
معاونت آموزشی

با توجه به اینکه ثبت دقیق علل مرگ در گواهی فوت و کدگذاری علل نیاز به آموزش های تخصصی دارد، معاونت آموزشی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی موظف است با همکاری معاونت های بهداشت، درمان و سازمان پزشکی قانونی دوره های آموزشی مربوطه را در دوره های تحصیلی و نیز در دوره های باز آموزی برای دانشجویان و دانش آموختگان رشته های پزشکی و مدارک پزشکی طراحی نموده و مطابق با آخرین استانداردهای بین المللی برنامه های آموزشی در این زمینه را ارائه نماید.

دفتر آمار و فناوری اطلاعات

مسئولیت ایجاد و تامین زیر ساخت های لازم جهت ثبت، ارسال، ذخیره و نگهداری اطلاعات مرگ و میر به صورت الکترونیک بر عهده دفتر آمار و اطلاعات فناوری وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی می باشد. این دفتر همچنین برای دسترسی به داده ها با حداکثر امنیت و یکپارچگی و ارتباط داده ها با سامانه پرونده الکترونیک سلامت (سپاس) سامانه یکپارچه مرگ کشور را راه اندازی نموده است. هدف از تشکیل این سامانه مدیریت اطلاعات مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت در کلیه سطوح، تعریف صحیح از مراکز، سرویس دهی به کلیه مراکز ثبت شده در سامانه، ایجاد فضای امن در محیط مجازی جهت تبادل اطلاعات بین مراکز تعریف شده می باشد.

نمودار ۲: فرایند کلی همکاری بین بخشی و گواهی و اعلام مرگ

فصل دوم

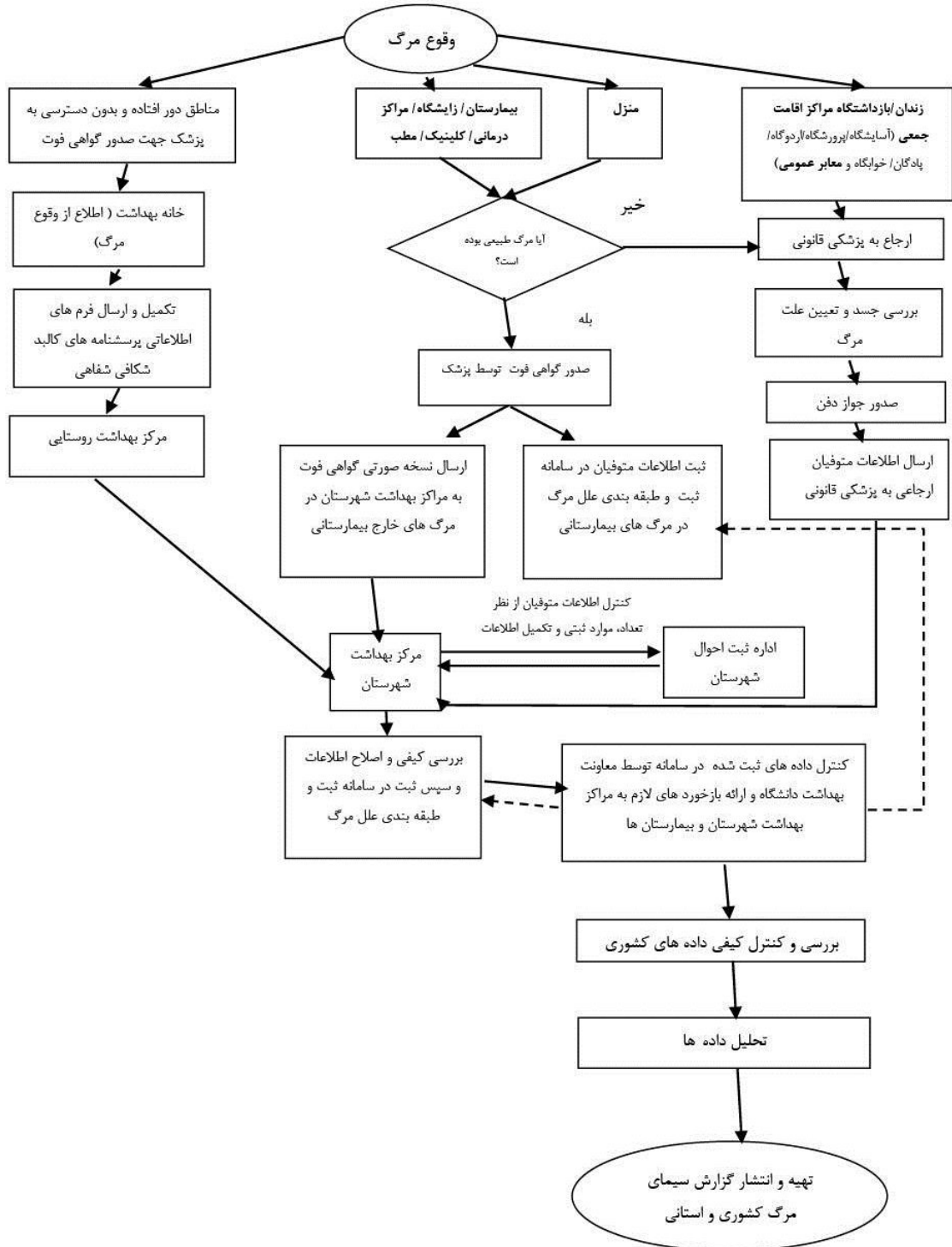
نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ

در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

تامین عمر طولانی توأم با سلامتی و رفاه برای تک تک افراد جامعه وظیفه دولت است که در تقسیم کار بین ساختارهای مختلف دولت، بخش‌هایی از این وظیفه در مسئولیت‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار گرفته است. مسلماً انجام قسمت اعظمی از این وظیفه نیز بدون تعامل‌های بین‌بخشی و مشارکت‌های آگاهانه مردم امکان‌پذیر نیست. برای تامین عمر طولانی باید الگوی علتی مرگ در جامعه شناسایی شود و برای مقابله با علل مرگ‌های زودرس چاره‌اندیشید و با آنها مقابله کرد. مرگ یکی از وقایع حیاتی چهارگانه است و ثبت آن که تنها راه تعیین مسیر سیما و الگوی مرگ است از شرح وظایف یکی دیگر از زیربخش‌های دولت، یعنی سازمان ثبت احوال کشور است (۱۷). اما سازمان ثبت احوال قادر به تعیین علت مرگ به طور دقیق نیست و برای حل این معضل یعنی ثبت ناکامل مرگ، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی (معاونت بهداشت) از اواسط دهه ۷۰ مقدمات استقرار "نظام ثبت و طبقه‌بندی علل مرگ" در کشور را فراهم نموده و پس از چند سال تلاش، این مهم در سال ۱۳۸۳ نهایی شد و هم‌اکنون در ۳۱ استان کشور جاری می‌باشد.

در این نظام ثبت، وظیفه جمع‌آوری داده‌های مرگ و کنترل کیفی آن در سطح شهرستان بر عهده مرکز بهداشت شهرستان است که پس از جمع‌آوری داده‌ها از سطح بیمارستان‌ها و زایشگاه‌ها و مراکز بهداشتی درمانی روستایی (خانه‌های بهداشت) و شهری، پزشکی قانونی، مطب‌ها و سایر منابع، داده‌ها از نظر کمی و کیفی به خصوص با اداره ثبت احوال شهرستان بررسی و اصلاح شده و سپس در نرم‌افزار ثبت مرگ وارد می‌شود. داده‌ها پس از ثبت به سامانه یکپارچه ثبت مرگ و میر کشور ارسال می‌گردد. در مرحله بعد داده‌های ارسالی از شهرستان‌ها توسط مسئولین در معاونت بهداشت دانشگاه‌ها نیز مورد بررسی قرار گرفته و اصلاحات لازم در داده‌ها صورت می‌پذیرد و در نهایت کنترل و اصلاحات لازم در داده‌ها توسط مسئولین برنامه در وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی - معاونت بهداشت - مرکز مدیریت شبکه - گروه اطلاعات و آمار نظام شبکه انجام گرفته و پس از آن گزارشات لازم از سیمای مرگ کشور تهیه می‌گردد. در ادامه به توضیح هر یک از مراحل جمع‌آوری، ثبت، ارسال و تهیه گزارش مرگ و میر پرداخته خواهد شد.

نمودار ۳: نمودار نحوه اعلام و ثبت موارد فوت و تعامل درون و بیرون بخشی برنامه ثبت مرگ معاونت بهداشت

۱-۲: جمع آوری داده های مرگ:

در نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مبنای جمع آوری داده ها، سطح بیمارستان^۱ و شهرستان است. در بیمارستان ها اطلاعات گواهی های فوت در سامانه ثبت و طبقه بندی علل مرگ ثبت می شوند و در سطح شهرستان، گواهی های فوت و کلیه فرم های اطلاعاتی مرگ و میر از قبیل فرم های آماری، پرسشنامه های کالبد شکافی شفاهی و فرم های اطلاعاتی پزشکی قانونی از طریق منابع مختلف اطلاعاتی شهرستان جهت ثبت به مرکز بهداشت شهرستان ارسال می گردند.

۲-۲: منابع اطلاعاتی مرگ:

➤ بیمارستان ها

در بیمارستان ها، گواهی فوت (برای مرگ های طبیعی) بر اساس اطلاعات پرونده پزشکی بیمار فوت شده توسط پزشک معالج تکمیل می گردد. بیمارستان ها مهم ترین منبع اطلاعاتی مرگ هستند که اکثریت اطلاعات (بیش از ۶۰ درصد) از این منبع استخراج می گردد.

➤ پزشکی قانونی

مرگ های غیر طبیعی برای بررسی و تعیین علت دقیق مرگ به پزشکی قانونی ارجاع داده می شوند. در این سازمان و ادارات مربوطه پس از بررسی جسد، جواز دفن صادر شده و اطلاعات مربوط به متوفیان جهت ثبت به مراکز بهداشت شهرستان ارسال می گردد.

^۱ لازم به ذکر است، در حال حاضر برخی از بیمارستان های کشور اطلاعات گواهی های فوت، مستقیماً وارد سامانه ثبت و طبقه بندی علل مرگ می شوند. پیش بینی می شود که در آینده نزدیک با اقدامات صورت گرفته در زمینه فناوری اطلاعات، ثبت مرگ های بیمارستانی در کلیه بیمارستان ها صورت پذیرد.

➤ مراکز بهداشتی درمانی روستایی (خانه های بهداشت)

بیش از ۹۹ درصد از جمعیت روستایی کشور زیر پوشش خانه های بهداشت قرار دارند، پس از وقوع مرگ در جمعیت تحت پوشش، بهورز باید پس از کسب اطلاع فرم های آماری مربوطه را تکمیل و برای مرگ های بدون گواهی فوت پرسشنامه های کالبد شکافی شفاهی تکمیل نماید. همچنین پزشک خانواده در مناطق روستایی موظف به صدور گواهی فوت برای مرگ های طبیعی در جمعیت تحت پوشش خود می باشد.

➤ مراکز بهداشتی درمانی شهری

در مراکز بهداشتی شهری نیز، برای متوفیان (مرگ های طبیعی) بر اساس سوابق پزشکی، توسط پزشک مرکز گواهی فوت صادر می گردد.

➤ درمانگاه ها و مطب ها (دولتی / غیر دولتی)

در درمانگاه ها و مطب ها نیز پزشکان برای متوفیان با مرگ طبیعی با توجه به سوابق پزشکی بیمارگواهی فوت صادر می نمایند. در برخی از مواقع که مرگ در منزل اتفاق می افتد، پزشکان در منزل پس از بررسی جسد و یقین از طبیعی بودن مرگ، اقدام به صدور گواهی فوت می نمایند.

۳-۲: ثبت اطلاعات مرگ در نرم افزار:

اطلاعات جمع آوری شده از متوفیان بر اساس کلیه منابع اطلاعاتی در مرکز بهداشت شهرستان و همچنین بر اساس گواهی های فوت در بیمارستان باید ابتدا از نظر کیفی مورد بررسی قرار بگیرد، چنانچه اطلاعات دارای کیفیت مناسب باشند در نرم افزار^۱ مخصوص ثبت مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی (تصاویر ۱ و ۲) ثبت می شوند و چنانچه اطلاعات کیفیت کافی را دارا نباشند، باید جهت اصلاح به شخص تکمیل کننده اطلاعات متوفی عودت داده شوند.

یکی از فرایندهای اصلی قبل از ورود اطلاعات متوفیان به نرم افزار، تعیین علت زمینه ای مرگ و کدگذاری علل می باشد. بر این اساس، کدگذار (دارای مدرک تحصیلی مدارک پزشکی و یا شخص آموزش دیده در زمینه کدگذاری علل مرگ) موظف است هر یک از علل ثبت شده بر روی گواهی فوت را بر اساس، طبقه بندی بین المللی بیماری ها (ICD) کدگذاری و طبق قوانین مربوطه^۲ نسبت به تعیین علل زمینه ای مرگ اقدام نماید. سپس کلیه اطلاعات متوفیان بدون در نظر گرفتن محل سکونت متوفی (شهرستان و استان) در نرم افزار وارد و ذخیره می شود.

^۱ راهنمای ورود اطلاعات در نرم افزار ثبت مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در پیوست ۱ ارائه شده است.

^۲ جلد دوم کتاب طبقه بندی بین المللی بیماری های (ICD)

تصویر ۱: نرم افزار ثبت و طبقه بندی علل مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

تصویر ۱: فرم ثبت اطلاعات در نرم افزار ثبت و طبقه بندی علل مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

وزارت بهداشت | شرح از سیستم

ثبت بانای هفت روز

سامانه نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ

ثبت مورد جدید

شماره سریال برگه کدهای فوت: | شماره شماره سریال:

مشخصات عمومی خانوادگی

شماره ملی:

وضعیت شغلی: * برای شغلی * دانشجویی * دانشجو * و غیره

نام: | نام خانوادگی: | نام پدر:

شماره شناسنامه: | محل صدور شناسنامه:

جنس: * مرد * زن * مشخص * | طایفه: * ایرانی * غیر ایرانی * | شماره پرونده اقامت اتباع غیر ایرانی:

شماره: | شماره ملی سرپرست خانوادگی:

وضعیت همسر: * بی همسر * اندکی بیست * راهنمایی * سرپرست * دانشکده * دکترای تخصصی و غیره * سایر

در صورتی که خانوادگی زیر ۱۸ سال سن داشته و پدرین در قید حیات می باشد تکمیل گردد

شماره نام خانوادگی خانگی: | سن: | سن پدر: | سن:

وضعیت همسر: * بی همسر * اندکی بیست * راهنمایی * سرپرست * دانشکده * دکترای تخصصی و غیره * سایر

فصل سوم

فرم های جمع آوری

اطلاعات مرگ

برای جمع آوری داده های مرگ از منابع مختلف اطلاعاتی که شامل فرم های زیر استفاده می گردد:

۱-۳: گواهی فوت:

گواهی فوت در حقیقت گواهی قانونی جهت تأیید مرگ و عدم لزوم ادامه اقدامات احیاء و انتقال جسد به سردخانه بوده ولی مجوزی برای دفن جنازه نمی باشد. صدور گواهی فوت وظیفه پزشک است و صرفاً تأیید کننده مرگ بیمار می باشد. در صدور این گواهی باید متوفی احراز هویت شده، مشخصات کامل وی و علت مرگ قید شود.

در حال حاضر در کشورمان گواهی فوت با توجه به استانداردهای سازمان جهانی بهداشت به دو گواهی فوت سن بالای هفت روز (تصویر ۳) و گواهی فوت مرده زایی و زیر هفت روز (تصویر ۴) تفکیک و در سراسر کشور جاری شده است. این گواهی ها در چهار نسخه بوده که نسخه سفید مخصوص سازمان ثبت احوال، نسخه سبز مخصوص واحدهای تحت پوشش شهرداری ها، نسخه قرمز مخصوص مراکز بهداشت و درمان وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و نسخه زرد مخصوص سوابق پزشک یا مؤسسه می باشد. این گواهی ها باید با خودکار و با خط خوانا به صورتی نوشته شود که روی هر چهار نسخه قابل خواندن باشد و همچنین علت مرگ به فارسی نوشته شده و از بکار بردن کلمات بصورت مخفف و انگلیسی خودداری شود.

این گواهی به طور کلی از دو قسمت گواهی فوت و جواز دفن تشکیل شده است و اگر قسمتی که در آن قید شده "دفن متوفی بلامانع است" تکمیل گردد، اجازه دفن داده می شود و در واقع پزشک جواز دفن را صادر نموده است. در مواردی که منع صدور جواز دفن وجود دارد پزشک نباید قسمت فوق را تکمیل و مهر نماید. ماماها می توانند گواهی فوت برای مرده زایی و نوزاد زیر ۷ روز صادر نمایند ولی نمی توانند جواز صادر نمایند. لزوم صدور گواهی فوت و جواز دفن آشنا بودن با علائم ظاهری و قطعی مرگ بوده و شخص معاینه کننده باید بتواند در درجه اول وقوع مرگ را مسجل نموده و سپس علل منجر به فوت را تعیین نماید.

تکمیل دقیق گواهی فوت و حفظ و نگهداری آن میتواند در صورت نیاز به عنوان یک مدرک قانونی قابل دفاع مورد استفاده قرار گیرد .

تصویر ۲: گواهی پزشکی فوت سن بالای ۷ روز

تاریخ	نام خانوادگی: نام پدر: شماره سریال:
	شماره ملی: شماره شناسنامه: محل صدور شناسنامه:
شخصیات عمومی متوفی	جنس: مرد ☐ زن ☐ نامشخص ☐ تاریخ تولد: روز <input type="text"/> ماه <input type="text"/> سال <input type="text"/> تاریخ فوت: روز <input type="text"/> ماه <input type="text"/> سال <input type="text"/>
	وضعیت شناسنامه: ☐ دارای شناسنامه ☐ عدم دسترسی به شناسنامه ☐ فاقد شناسنامه ☐
تاریخ	نام: نام خانوادگی: نام پدر: شماره ملی: شماره شناسنامه: محل صدور شناسنامه:
	جنس: مرد ☐ زن ☐ نامشخص ☐ ۹- ملیت: ایرانی ☐ غیر ایرانی ☐ شماره پروانه اقامت اتباع غیر ایرانی: نامشخص ☐ ۱۰- شغل: شماره ملی سرپرست خانوار: ۱۲- وضعیت سواد: بی سواد ☐ ابتدایی/تهضت ☐ راهنمایی ☐ دبیرستان ☐ دانشگاهی ☐ دکترای تخصصی و فوق دکترای ☐ سایر ☐
نشانی متوفی	توجه: در صورتی که متوفی بالای ۷ روز و زیر ۵ سال سن داشته و مادرش در قید حیات باشد ردیف های ۱۳ تا ۱۵ تکمیل گردد.
	۱۳- نام و نام خانوادگی مادر: سن مادر: <input type="text"/> سال ۱۵- وضعیت سواد: بی سواد ☐ ابتدایی/تهضت ☐ راهنمایی ☐ دبیرستان ☐ دانشگاهی ☐ دکترای تخصصی و فوق دکترای ☐ سایر ☐
بارداری زاین	۱۶- تاریخ تولد: روز <input type="text"/> ماه <input type="text"/> سال <input type="text"/> تاریخ به حروف: ۱۷- تاریخ فوت: روز <input type="text"/> ماه <input type="text"/> سال <input type="text"/> تاریخ به حروف:
	۱۸- آدرس محل سکونت دائمی متوفی: کشور: استان: شهرستان: بخش: شهر/روستا: خیابان: کوچه: پلاک: کدپستی: تلفن ثابت: کد: ۱۹- آدرس محل فوت: کشور: استان: شهرستان: بخش: شهر/روستا: ۲۰- مکان فوت: منزل ☐ بیمارستان/مرکز جراحی محدود ☐ مرکز درمانی سریایی ☐ معابر و اماکن عمومی ☐ آسایشگاه ☐ نامشخص ☐ سایر (مشخص شود):
علت فوت	اگر متوفی زن در سن باروری (۱۰ تا ۶۰ سال) می باشد ردیف ۲۱ تکمیل گردد.
	۲۱- وضعیت بارداری زن: باردار نبوده است (در ۴۲ روز اول پس از ختم بارداری هم فوت نکرده است) ☐ باردار بوده است ☐ در حین زایمان فوت کرده است ☐ طی ۴۲ روز پس از ختم بارداری فوت کرده است ☐ وضعیت بارداری نامشخص است ☐
مبارک کننده	توجه: علائم بیماری و یا حالات نشانگان فوت همانند ایست قلبی، ایست تنفسی و ... نباید نوشته شوند
	۲۲- علل فوت قسمت اول: رتجیره وقایع، بیماری ها، صدمات و یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده اند الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است: ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است: ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است: د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است: قسمت دوم: سایر وضعیت هایی که در وقوع مرگ موثر بوده اند، اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده اند: ه) و)
مبارک دهن	۲۳- نام و نام خانوادگی صادر کننده گواهی: مهر و امضای پزشک شماره نظام پزشکی: نام موسسه: تاریخ صدور گواهی: روز <input type="text"/> ماه <input type="text"/> سال <input type="text"/> مهر موسسه
	۲۴- نام و نام خانوادگی صادر کننده جواز دفن: شماره نظام پزشکی: دفن متوفی بلا مانع است مهر و امضای پزشک

تصویر ۲: گواهی پزشکی فوت سن بالای ۷ روز مخصوص سوانح بزرگ یا نوسان

ماده ۲۵ قانون ثبت احوال: مهلت اعلام واقعه وفات ده روز از تاریخ وقوع فوت است

۱-۱-۳: نحوه تکمیل گواهی فوت سن بالای ۷ روز:

این گواهی برای کلیه متوفیان به غیر از موارد مرده زایی (جنین هفته ۲۲ حاملگی به بعد) و نوزادن مرده به دنیا آمده و متولدینی که کمتر از ۷ روز عمر کرده اند، تکمیل می گردد. بنابراین باید در هنگام صدور گواهی فوت، در صورتی که متوفی نوزاد است سن دقیق آنها مورد توجه قرار گیرد.

شماره ثبت در سامانه: این شماره، پس از ثبت اطلاعات در سامانه ثبت مرگ و میر اخذ، و بر روی گواهی فوت درج می گردد.

م. مشخصات عمومی متوفی: در این بخش مشخصات عمومی و شناسنامه ای متوفی که از نظر هویتی، قانونی و ابطال شناسنامه با اهمیت است به طور کامل نوشته می شود و لازم است نکات زیر در هنگام صدور گواهی فوت مورد توجه قرار گیرد:

۱- شماره ملی و شماره شناسنامه متوفی باید به صورت دقیق در قسمت سربرگ و در قسمت مشخصات عمومی متوفی ثبت گردد.

۲- در بخش شماره ملی سرپرست خانوار، شماره ملی فردی که به عنوان سرپرست خانوار متوفی شناخته می شود، باید ثبت گردد.

۳- وضعیت سواد متوفی بر اساس گزینه های مشخص شده و توضیحات زیر، انتخاب شود.

- **بی سواد** کسی است که نمی تواند بخواند و بنویسد. توجه داشته باشید که فرد را به صرف آن که نابینا یا ناشنوا هست یا اختلال در گفتار دارد بی سواد تلقی نکنید. زیرا ممکن است این فرد قادر به خواندن و نوشتن بوده و باسواد باشد. کسی که می تواند بخواند اما نمی تواند بنویسد نیز بی سواد محسوب می شود.

- اگر فرد باسواد است با توجه به **مقاطع تحصیلی** یکی از گزینه ها انتخاب می شود. ملاک قرارگیری در یک مقطع تحصیلی، **اخذ مدرک حداقل یکی از پایه های تحصیلی** است. تحصیل فرد در پایین ترین پایه یک مقطع دلیلی بر قرار گرفتن در آن مقطع نمی شود. مثلا کسی که در مقطع تحصیلی راهنمایی، موفق به اخذ مدرک پایه اول (اول راهنمایی) شده است، در گزینه راهنمایی قرار می گیرد. ولی تحصیل او در پایه اول راهنمایی (بدون اخذ مدرک) او را در مقطع ابتدایی/ نهضت قرار می دهد.

- کسی که در حال تحصیل در دوره پیش دانشگاهی بوده و یا مدرک آن را اخذ کرده است در گزینه دوره دبیرستان قرار می گیرد.

- منظور از مقطع تحصیلی **دانشگاهی**، اخذ مدرک حداقل یکی از دوره های عالی یا معادل آن مثل کاردانی (فوق دیپلم)، لیسانس، فوق لیسانس و دکترای حرفه ای می باشد. منظور از دکترای حرفه ای، دکترای رشته های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و علوم آزمایشگاهی در سطح عمومی است. مثلا کسی که مدرک دوره کاردانی را اخذ کرده است در گزینه دانشگاهی قرار می گیرد و چنانکه مدرک آن را اخذ نکرده است در دوره متوسطه قرار می گیرد.

- شایان ذکر است چنانکه کسی در علوم دینی سطح یک در حال تحصیل باشد در دوره متوسطه و و اگر در این سطح فارغ التحصیل شده باشد یا در سطوح بالاتر دیگری در حال تحصیل باشد در دوره دانشگاهی رده بندی می شود.

- منظور از **دکترای تخصصی**، دکترای در تمامی رشته های تخصصی علوم پزشکی و نیز دکترای در سایر رشته ها مانند ریاضی، اقتصاد و آمار و... می باشد.
- چنانکه فرد در یکی از دوره های عالی فارغ التحصیل شده است و در یک دوره عالی دیگر نیز در حال تحصیل می باشد. بالاترین مدرک تحصیلی وی محاسبه و در گزینه مناسب علامت زده می شود.
- برای افرادی که در خارج از ایران تحصیل کرده اند یا می کنند به ترتیب زیر عمل می شود:
- در صورتی که تحصیلات این گونه افراد تا پایان دوره ی متوسطه باشد، تعداد سال های تحصیلی آنان را (بدون احتساب سال های مردودی) به پایه یا مدرک معادل آن در نظام فعلی ایران تبدیل می شود. مثلا برای فردی که ۸ سال در خارج تحصیل کرده است گزینه راهنمایی و برای فردی که ۱۰ سال در خارج تحصیل کرده است گزینه دبیرستان علامت زده می شود.
- سایر: در این گزینه، مواردی که در هیچ کدام از گزینه های فوق قرار نمی گیرد، علامت زده می شود.
- ۴- برای مواردی که متوفی بالای ۷ روز و زیر ۵ سال سن داشته باشد و مادر وی در قید حیات باشد در قسمت مشخصات متوفی در ردیف های ۱۳ الی ۱۵ اطلاعات مربوط به مادر در کادر مربوطه کامل گردد.
- ۵- تاریخ تولد و تاریخ فوت باید بر اساس روز، ماه و سال به عدد و به حروف نوشته شود.
- ۶- نشانی محل سکونت دائمی متوفی محلی است که متوفی در زمان فوت در آنجا زندگی می کرده مشروط بر اینکه اقامتگاه دیگر نداشته باشد، اقامتگاه خانوارهایی که بیش از یک اقامتگاه دارند، محلی است که بیشترین مدت سال را در آن به سر می برند.
- ۷- در قسمت تلفن ثابت، شماره تماس ثابت و کد منطقه از خانواده درجه یک متوفی ثبت گردد و در صورت نداشتن تلفن ثابت، شماره تماس فرد دیگری برای پیگیری های بعدی قید گردد.
- ۸- در قسمت مکان فوت با توجه گزینه های ذکر شده، یک مورد انتخاب و در صورتیکه مکان فوت در بین موارد وجود ندارد، گزینه سایر انتخاب و مشخص گردد.
- ۹- چنانچه متوفی زن در سن باروری می باشد باید یکی از گزینه های موجود در بخش ۲۱ انتخاب گردد.

علت فوت

- ۱۰- به طور کلی بر اساس استاندارد بین المللی، بخش علت گواهی فوت شامل دو قسمت می باشد، در قسمت اول به ترتیب، سلسله علل بیماری و یا وضعیتی که منجر به فوت (بند الف) توسط پزشک ذکر می گردد و هر بند از بند قبلی منتج شده و بیماری اولیه ای که سبب بروز سلسله وقایع منجر به فوت شده است در آخر این علل ذکر می شود. به عبارت دیگر از بین بیماری یا حالت ها، آخرین بیماری، آسیب یا عارضه ای که قبل از مرگ وجود داشته است در قسمت (الف) نوشته می شود و به همین ترتیب تا بیماری اولیه سلسله علل مرگ ثبت می گردد.

در قسمت دوم، سایر وضعیت‌ها و یا بیماری‌هایی که به روند مرگ کمک کرده‌اند و در واقع در وقوع مرگ موثر بوده اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند همراه با فاصله تقریبی هر وضعیت تا مرگ باید مشخص گردد. (به مثال زیر توجه شود)

فاصله زمانی تقریبی وضعیت تا مرگ	کد ICD-10	<p>۲۲- علل فوت</p> <p>قسمت اول: رنجیره وقایع، بیماری‌ها، صدمات و یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند</p> <p>(الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است: نارسایی مزمن کلیه.....</p> <p>(ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است: دیابت نفروتیک.....</p> <p>(ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است: دیابت نوع دوم.....</p> <p>(د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است:</p>	کد توسط کدگذار ثبت می‌شوند
یک سال.....	کدهای ICD-10	<p>قسمت دوم: سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ موثر بوده‌اند، اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند:</p> <p>(ه)</p> <p>(و)</p>	
۵ سال.....			
۱۰ سال.....			
.....			
.....			

لازم به ذکر است که علایم بیماری و یا حالات و نشانگان فوت همانند ایست قلبی، ایست تنفسی، ضعف و غیره نباید منظور گردد. کد ICD-10 مربوط به هریک از بیماری‌ها در کادر مربوطه پس از تکمیل فرم گواهی پزشکی توسط کدگذاران تعیین و ثبت میشود. ضمناً لازم است فاصله زمان تقریبی هر بیماری و یا وضعیت تا مرگ بر حسب سال، ماه، روز، هفته و یا ساعت ثبت شود.

۱۱- در قسمت صادر کننده لازم است نام و نام خانوادگی پزشک صادر کننده گواهی دقیقاً ثبت و مهر زده شود. در صورتی که واحد صادر کننده گواهی موسسه درمانی اعم از بیمارستان، زایشگاه، مرکز بهداشتی درمانی و یا سایر موسسات بهداشتی و درمانی باشد، باید ضمن تکمیل بند اول، توسط پزشک، نام واحد صادر کننده گواهی نوشته و مهر آن در قسمت مربوطه زده و توسط رئیس آن موسسه امضاء شود. در قسمت جواز دفن مشخصات صادر کننده مجوز دفن (نام و نام خانوادگی و شماره نظام پزشکی) ثبت شده و مهر و امضا شود.

تصویر ۳: گواهی پزشکی فوت برای موارد مرده زایی و مرگ نوزاد تا ۷ روز بعد از تولد

نام پدر: نام خانوادگی پدر: نام مادر: نام خانوادگی مادر: شماره ملی مادر: شماره شناسنامه مادر: محل صدور شناسنامه: جنس متوفی: پسر ☐ دختر ☐ نامشخص ☐ تاریخ تولد نوزاد: در دقیقه ساعت در تاریخ روز ماه سال تاریخ فوت نوزاد: در دقیقه ساعت در تاریخ روز ماه سال		شماره سریال: نام پدر: نام خانوادگی پدر: نام مادر: نام خانوادگی مادر: شماره ملی مادر: شماره شناسنامه مادر: محل صدور شناسنامه: جنس متوفی: پسر ☐ دختر ☐ نامشخص ☐ تاریخ تولد نوزاد: در دقیقه ساعت در تاریخ روز ماه سال تاریخ فوت نوزاد: در دقیقه ساعت در تاریخ روز ماه سال
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران سازمان ثبت احوال کشور گواهی پزشکی فوت، برای موارد مرده زایی و مرگ نوزاد تا ۷ روز بعد از تولد شماره ثبت در سامانه: شماره سریال:		
مشخصات نوزاد/جنین ۱- نام نوزاد: ۲- نام خانوادگی نوزاد: ۳- این نوزاد زنده متولد شده در: دقیقه ساعت در تاریخ روز ماه سال تاریخ به حروف و فوت شده در: دقیقه ساعت در تاریخ روز ماه سال تاریخ به حروف ۴- این نوزاد مرده به دنیا آمده در: دقیقه ساعت در تاریخ روز ماه سال تاریخ به حروف ۵- وزن تولد: گرم جنس: پسر ☐ دختر ☐ قابل تشخیص نمی باشد ☐ ۶- تعداد قل ها: ۷- مرتبه قل ها: ۸- عامل زایمان: متخصص زنان و زایمان ☐ ماما ☐ پزشک عمومی ☐ ماما روستا/بهورز ماما ☐ ماما محلی ☐ سایر ☐ (مشخص نمایید)..... ۹- مکان زایمان: بیمارستان یا زایشگاه ☐ واحد تسهیلات زایمانی ☐ منزل ☐ در مسیر انتقال ☐ سایر (مشخص کنید).....		
اطلاعات مادر نوزاد/جنین ۱۱- نام: ۱۲- نام خانوادگی: ۱۳- ملیت: ایرانی ☐ غیر ایرانی ☐ شماره پروانه اقامت اتباع غیر ایرانی: نامشخص ☐ ۱۴- شماره ملی: ۱۵- شماره شناسنامه: ۱۶- محل صدور شناسنامه: ۱۷- تاریخ تولد: روز ماه سال یا اگر نمیداند سن (به سال) ۱۸- سطح سواد: بی سواد ☐ ابتدایی/انحط ☐ راهنمایی ☐ دبیرستان ☐ دانشگاهی ☐ دکترای تخصصی و فوق دکترای ☐ سایر ☐ ۱۹- شماره ملی سرپرست خانوار: ۲۰- آدرس محل سکونت دائمی سرپرست خانوار: کشور: استان: شهرستان: بخش: شهر/روستا: خیابان: کوچه: پلاک: کد پستی: شماره تلفن: کد:		
اطلاعات پدر نوزاد/جنین ۲۱- نام: ۲۲- نام خانوادگی:		
علت مرگ ۲۳- بیماری یا شرایط اصلی منجر به فوت نوزاد/جنین: ۲۴- سایر بیماریها یا شرایط موثر بر فوت نوزاد/جنین: ۲۵- بیماری یا شرایط اصلی مادری منجر به فوت نوزاد/جنین: ۲۶- سایر بیماریها یا شرایط مادری موثر بر فوت نوزاد/جنین: ۲۷- سایر شرایط مرتبط: ۲۸- نام و نام خانوادگی صادر کننده: شماره نظام پزشکی: نام موسسه: تاریخ صدور گواهی: روز ماه سال مهر و امضای پزشک / ماما مهر موسسه		
لطفا قبل از تکمیل فرم مندرجات ظهر آن را مطالعه نمایید. ۲۹- نام و نام خانوادگی صادر کننده جواز دفن: شماره نظام پزشکی: مهر و امضای پزشک دفن متوفی بلا مانع است		

سازمان ثبت احوال کشور، سند مخصوص ثبت احوال، سند سبز مخصوص واحد های جهت پرورش شهرداری، سند قرمز مخصوص مراکز بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سند زرد مخصوص شورای پزشکی با موسسه

ماده ۲۵ قانون ثبت احوال: مهلت اعلام واقعه وفات ده روز از تاریخ وقوع فوت است

۱-۲-۳: نحوه تکمیل گواهی فوت موارد مرده زایی و زیر هفت روز:

این گواهی برای موارد مرده زایی (از هفته ۲۲ حاملگی به بعد) و یا مرگ زود هنگام نوزادی از لحظه تولد تا ۷ روز اول زندگی نوزاد تکمیل می گردد.

شماره ثبت در سامانه:

این شماره، پس از ثبت اطلاعات در سامانه ثبت مرگ و میر اخذ و بر روی گواهی فوت درج می گردد.

مشخصات نوزاد:

۱. **زمان تولد و فوت:** برای نوزادانی که زنده به دنیا می آیند (بند ۱) باید کامل ثبت گردد و برای موارد مرده

زایی بند ۲ تکمیل گردد. جهت درج زمان دو خانه سمت چپ برای ساعت و دو خانه سمت راست برای دقیقه در نظر گرفته شده است. نیمه شب به صورت ۰۰:۰۰ ثبت می شود. از ظهر تا نیمه شب نیز به صورت ساعت کامل (یا ساعت نظامی) یعنی ۱۳، ۱۴، ۱۵ و... ثبت گردد. در مورد ثبت ساعتها و دقیقهها، عددهای یک رقمی ۱ تا ۹ به صورت ۰۱ تا ۰۹ نوشته می شود. مثلاً ۳۵ دقیقه پس از بامداد، ۰۰:۳۵ و ساعت ۶ و ۴۰ دقیقه صبح، ۰۶:۴۰ و ساعت ۱۰ بعد از ظهر، ۲۲:۰۰ ثبت می شود. از ذکر عباراتی چون AM. و PM. و نظایر آن پرهیز گردد. برای نوزادی که زنده متولد شده باشد، تاریخ تولد و فوت و برای موارد مرده زایی تاریخ زایمان ثبت گردد. تاریخ به صورت روز/ ماه/ سال نوشته می شود. برای سال جاری دو خانه سمت چپ " ۹۱ " است. در مورد ثبت ماه ها و روزها، عددهای یک رقمی ۱ تا ۹ به صورت ۰۱ تا ۰۹ نوشته می شود. مثلاً ۰۳/۰۵/۹۱ یا ۰۶/۱۸/۹۱. از ذکر نام ماه ها مثلاً خرداد، شهریور، بهمن و... پرهیز گردد.

۲. **وزن تولد:** برای توزین جنین مرده یا نوزاد فوت شده در اتاق زایمان / اتاق عمل، می توان بطور مستقیم او را

توزین نمود یا متوفی همراه با پوشش پلاستیکی یا پوشش متقالی توزین شود و وزن پوشش از وزن کلی کسر گردد. پس از توزین جنین یا نوزاد مرده، وزن وی به گرم در محل خاص ثبت می گردد. مثلاً ۱۷۵۵. در مورد وزنهای کمتر از ۱۰۰۰ گرم، افزودن ۰ به سمت چپ عدد وزن ضروری است. مثلاً ۰۷۳۰. نوزادی که از اتاق زایمان / اتاق عمل زنده خارج می شود نیز باید توزین شده، وزن به گرم ثبت شده باشد.

۳. **جنسیت:** در نوزاد (یا جنین مرده) با توجه به جنسیت گزینه دختر، پسر و در صورت ابهام تناسلی و

مشخص نبودن جنسیت نوزاد/ جنین، گزینه قابل تشخیص نمی باشد علامت زده می شود.

۴. **تعداد قل ها:** تعداد قل ها به صورت عدد (۱، ۲، و...) ثبت گردد. منظور از تعداد قل ها، تعداد محصول بارداری

بدون توجه به زنده زایی یا مرده زایی یک یا چند قل می باشد. برای مثال اگر بارداری مادری منجر به تولد یک جنین مرده و یک نوزاد زنده شده است (دوقلو)، عدد ۲ ثبت می گردد. از آنجا که برای هر نوزاد یک فرم جداگانه تکمیل می شود، بنابراین رتبه قل، رتبه تولد همان نوزادی می باشد که برای وی این فرم در حال تکمیل است. واضح است که در زایمان های تک قلوبی که بخش عمده زایمان های کشور را تشکیل می دهد تعداد قل ها عدد ۱ و رتبه قل نیز ۱ خواهد بود.

۵. **عامل زایمان:** عبارت است از شخصی که زایمان با حضور وی صورت گرفته است و از میان گزینه های مربوطه انتخاب می گردد.

۶. **مکان زایمان:** عبارت است از مکانی که زایمان در آنجا صورت گرفته است و از میان گزینه های مشخص شده انتخاب می گردد.

اطلاعات مادر نوزاد:

۷. **تاریخ تولد/سن مادر:** تاریخ تولد یا سن مادر بر اساس گفته مادر یا مندرجات پرونده بستری ثبت می گردد. در صورت اختلاف گفته مادر و مندرجات پرونده بستری وی، ملاک اظهارات مادر می باشد.

۸. **سطح سواد مادر:** وضعیت سواد مادر بر اساس گزینه های مربوطه و توضیحات زیر مشخص شود.

- **بی سواد** کسی است که نمی تواند بخواند و بنویسد. توجه داشته باشید که فرد را به صرف آن که ناپینا یا ناشنوا هست یا اختلال در گفتار دارد بی سواد تلقی نکنید. زیرا ممکن است این فرد قادر به خواندن و نوشتن بوده و باسواد باشد. کسی که می تواند بخواند اما نمی تواند بنویسد نیز بی سواد محسوب می شود.
 - اگر فرد باسواد است با توجه به **مقاطع تحصیلی** یکی از گزینه ها انتخاب می شود. ملاک قرارگیری در یک مقطع تحصیلی، **اخذ مدرک حداقل یکی از پایه های تحصیلی** است. تحصیل فرد در پایین ترین پایه یک مقطع دلیلی بر قرار گرفتن در آن مقطع نمی شود. مثلا کسی که در مقطع تحصیلی راهنمایی، موفق به اخذ مدرک پایه اول (اول راهنمایی) شده است، در گزینه راهنمایی قرار می گیرد. ولی تحصیل او در پایه اول راهنمایی (بدون اخذ مدرک) او را در مقطع ابتدایی/ نهضت قرار می دهد.
 - کسی که در حال تحصیل در دوره پیش دانشگاهی بوده و یا مدرک آن را اخذ کرده است در گزینه دوره دبیرستان قرار می گیرد.
 - منظور از مقطع تحصیلی **دانشگاهی**، اخذ مدرک حداقل یکی از دوره های عالی یا معادل آن مثل کاردانی (فوق دیپلم)، لیسانس، فوق لیسانس و دکترای حرفه ای می باشد. منظور از دکترای حرفه ای، دکترا در رشته های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی و علوم آزمایشگاهی در سطح عمومی است. مثلا کسی که مدرک دوره کاردانی را اخذ کرده است در گزینه دانشگاهی قرار می گیرد و چنانکه مدرک آن را اخذ نکرده است در دوره متوسطه قرار می گیرد.
 - شایان ذکر است چنانکه کسی در علوم دینی سطح یک در حال تحصیل باشد در دوره متوسطه و و اگر در این سطح فارغ التحصیل شده باشد یا در سطوح بالاتر دیگری در حال تحصیل باشد در دوره دانشگاهی رده بندی می شود.
 - منظور از **دکترای تخصصی**، دکترا در تمامی رشته های تخصصی علوم پزشکی و نیز دکترا در سایر رشته ها مانند ریاضی، اقتصاد و آمار و... می باشد.
 - چنانکه فرد در یکی از دوره های عالی فارغ التحصیل شده است و در یک دوره عالی دیگر نیز در حال تحصیل می باشد. بالاترین مدرک تحصیلی وی محاسبه و در گزینه مناسب علامت زده می شود.
- برای افرادی که در خارج از ایران تحصیل کرده اند یا می کنند به ترتیب زیر عمل می شود:
- در صورتی که تحصیلات این گونه افراد تا پایان دوره ی متوسطه باشد، تعداد سال های تحصیلی آنان را (بدون احتساب سال های مردودی) به پایه یا مدرک معادل آن در نظام فعلی ایران تبدیل می شود. مثلا برای فردی که ۸ سال در خارج

تحصیل کرده است گزینه راهنمایی و برای فردی که ۱۰ سال در خارج تحصیل کرده است گزینه دبیرستان علامت زده می شود.

- سایر: در این گزینه، مواردی که در هیچ کدام از گزینه های فوق قرار نمی گیرد، علامت زده می شود.

۹. **شماره ملی سرپرست خانوار:** شماره ملی فردی که به عنوان سرپرست خانوار شناخته می شود، باید ثبت شود.

۱۰. **نشانی محل سکونت مادر:** محلی است که مادر در زمان حال در آنجا زندگی می کند مشروط بر اینکه اقامتگاه دیگر نداشته باشد، اقامتگاه خانوارهایی که بیش از یک اقامتگاه دارند، محلی است که بیشترین مدت سال را در آن به سر می برند.

۱۱. نام و نام خانوادگی پدر: نام و نام خانوادگی پدر نوزاد/جنین باید ثبت شود.

علت مرگ:

۱۲. این بخش شامل سه قسمت می باشد در قسمت اول در ردیف ۱۹ علت بیماری و یا شرایط اصلی که منجر به فوت نوزاد یا جنین شده است ثبت و در ردیف ۲۰ سایر بیماریها و یا شرایطی که منجر به فوت نوزاد یا جنین شده است، باید ثبت گردد.

۱۳. در قسمت دوم در ردیف ۲۱ علت بیماری و یا شرایط اصلی مادری موثر بر فوت نوزاد یا جنین ثبت و در ردیف ۲۲ سایر بیماریها و یا شرایط مادری که منجر به فوت نوزاد یا جنین شده است باید ثبت گردد.

۱۴. در قسمت سوم در ردیف ۲۳ سایر شرایط مرتبط با فوت نوزاد یا جنین قید می گردد و برای کلیه موارد فوق کد ICD مربوطه توسط کدگذار نوشته شود.

۱۵. در قسمت صادر کننده لازم است نام و نام خانوادگی پزشک/ ماما صادر کننده گواهی دقیقاً ثبت و مهر زده شود. در صورتی که واحد صادر کننده گواهی موسسه درمانی اعم از بیمارستان، زایشگاه، مرکز بهداشتی درمانی باشد، باید ضمن تکمیل بند اول، توسط پزشک/ ماما، نام واحد صادر کننده گواهی نوشته و مهر آن در قسمت مربوطه زده شود.

۱۶. در قسمت جواز دفن مشخصات صادر کننده مجوز دفن (نام و نام خانوادگی و شماره نظام پزشکی) ثبت شده و مهر و امضا شود.

۳-۱-۳: جواز دفن ذیل گواهی فوت:

گواهی است که با آن اجازه دفن جسد صادر می شود و باید دقت زیادی در صدور آن به عمل آید و موارد زیر رعایت گردد:

الف) صدور جواز دفن باید برای مواردی صادر شود که برای آنها منعی وجود نداشته باشد.

ب) علت مرگ مشخص باشد.

ج) علت مرگ طبیعی باشد (برای مرگ هایی که نیاز به تایید پزشکی قانونی ندارند)

د) احراز هویت کامل انجام پذیرد.

ه) مشخصات کامل فردی در جواز دفن قید شود.

و) نام و نام خانوادگی پزشک و شماره نظام پزشکی همراه با مهر و امضاء باشد.

صدور جواز دفن تنها بر عهده پزشکان بوده و سایر کادر پزشکی و همچنین دندانپزشکان و داروسازان مجاز به صدور این گواهی نیستند.

۴-۱-۳: عوامل خطا در نظام ثبت آمار های مرگ و میر:

عواملی که سبب بروز خطا در نظام ثبت آمار های مرگ و میر می شود در سه مرحله قابل بررسی و تامل است:

مرحله اول: عدم تشخیص صحیح علت مرگ متوفی توسط پزشک تکمیل کننده گواهی فوت

مرحله دوم: عدم آشنایی پزشک تکمیل کننده گواهی فوت با اصول استاندارد تکمیل گواهی فوت

مرحله سوم: کاستی در نحوه کد گذاری، گزارش دهی و ثبت موارد مرگ

به رغم تاکید بر آموزش پزشکان در زمینه تکمیل گواهی فوت چه در ایران و چه در کشورهای توسعه یافته، عدم تکمیل صحیح گواهی های فوت همچنان یکی از عوامل اصلی خطا در نظام ثبت آمارهای مرگ محسوب می شود.

۵-۱-۳: تعریف واژه های کلیدی در تکمیل گواهی فوت:

قبل از بیان قواعد تکمیل گواهی فوت لازم است پزشک تکمیل کننده گواهی با واژه های زیر آشنایی کامل داشته باشد:

مرگ: عبارتست از - از بین رفتن دائمی تمام نشانه های حیات در هر زمانی بعد از تولد زنده. (قطع علائم بدون بازگشت زندگی بعد از تولد زنده)

علت مرگ: عبارتست از تمام بیماری ها، شرایط بیمار گونه یا آسیب هایی که در نتیجه آنها یا در مشارکت با آنها مرگ واقع شده است. آسیب هایی که به علت حوادث غیر عمدی یا خشونت های علیه خود یا به وسیله دیگری هم پدید آمده و به مرگ منجر شده است را نیز علل مرگ می نامند، نشانه های عینی مرگ یا وضعیت هنگام مرگ مثل ایست قلبی، اغما، نارسایی قلبی و ناتوانی، به عنوان علل مرگ نمی تواند تلقی شود. در فرایند تکمیل گواهی علت مرگ، تحت سه عنوان قابل بررسی است:

- علت زمینه ای

- علت بینابینی

- علت فوری یا بی واسطه

علت زمینه ای: بیماری یا صدمه ای است که زنجیره توالی رخداد‌های بیماری را که مستقیماً در ارتباط با مرگ بوده اند آغاز نموده و یا شرایط یا خشونت‌ی است که به صدمه کشنده منجر گردیده است. علت زمینه ای باید دارای دو خصوصیت باشد:

الف: مشخص، واضح و اختصاصی باشد

ب: از نظر توالی زمانی و ارتباط آسیب شناختی نسبت به سایر علت‌ها تقدم داشته باشد. به زبان دیگر می‌توان گفت در صورتی که علت زمینه ای نبود، مرگ رخ نمی‌داد. در مواقعی که علت فوت سانحه یا خشونت باشد، آن سانحه یا خشونت به عنوان علت زمینه ای مرگ تلقی می‌گردد اگر چه ممکن است با فاصله زمانی بسیار کم منجر به صدمه شده باشد.

علت‌های بینابینی: در زنجیره وقایع منجر به مرگ، یک و یا مجموعه ای از علت‌ها وجود داشته اند که حد واسط علت زمینه ای و علت مستقیم بوده اند. به عبارتی این علت‌ها وسیله ای می‌شوند تا علت زمینه ای به علت مستقیم منجر شود. بنابراین علت‌های فوق که حد واسط علت زمینه ای و علت مستقیم قرار می‌گیرند، علت بینابینی نامیده می‌شوند. علت‌های بینابینی ممکن است زیاد و یا کم باشند که تعداد آنها به زمان سپری شده از آغاز علت زمینه ای و نیز پیچیدگی آن بستگی دارد. البته در بسیاری از موارد ممکن است به علت کوتاه بودن فاصله زمانی بین علت زمینه ای و مستقیم و یا محدود بودن دانسته‌های پزشکی در مورد سیر بیماری علت‌های بینابینی مشخص نباشند.

علت مستقیم: عبارتست از بیماری، صدمه یا عارضه ای که مستقیماً و بدون واسطه موجب مرگ شده است و لذا عارضه نهایی علت زمینه ای و یا حلقه آخر زنجیره منجر به مرگ را تشکیل می‌دهد. فاصله زمانی بین علت زمینه ای و علت مستقیم می‌تواند طولانی (سال) و یا کوتاه (چند ثانیه) باشد.

۲-۳: فرم آماری ثبت موارد فوت (مخصوص خانه های بهداشت):

فرم آماری ثبت موارد فوت متعلق به مجموعه فرم های موجود در خانه های بهداشت می باشد. بهورز موظف است اطلاعات مربوط به متوفیان در جمعیت تحت پوشش خود را با توجه به دفتر آمار حیاتی در این فرم ها وارد کرده و به صورت ماهانه به مرکز بهداشت شهرستان ارسال نماید. لازم به ذکر است اطلاعات کلیه متوفیان جمعیت تحت پوشش خانه بهداشت در این فرم ها وارد می شود و چنانچه مشخص گردد متوفی دارای گواهی فوت نمی باشد بهورز موظف به تکمیل پرسشنامه های کالبد شکافی شفاهی می باشند.

موارد زیر در خصوص این فرم باید مورد توجه قرار بگیرد:

✓ در مراکز بهداشتی درمانی که تیم سیار دارند، گزارش کلیه موارد فوت و ثبت در فرم ماهانه باید توسط کاردان یا کارشناس مسئول جمع آوری آمار انجام شود.

✓ چنانچه در طول ماه فوتی اتفاق نیفتاده باشد ارسال گزارش صفر موارد فوت با مهر وامضاء پزشک تیم سلامت و مسئول مرکز بهداشتی درمانی الزامیست.

✓ فرم آماری ثبت موارد فوت در سه برگ تکمیل می شود که برگ اصلی مخصوص واحد آمار مرکز بهداشت شهرستان، برگ دوم مخصوص مراکز بهداشتی درمانی و برگ سوم در خانه بهداشت بایگانی می شود.

✓ فرم ها در پایان هر ماه و با تایید پزشک تیم سلامت و مسئول مرکز بهداشتی درمانی طی یک برنامه زمان بندی شده به واحد آمار مرکز بهداشت شهرستان ارسال می گردد.

(به عنوان مثال: فرم ها تا سوم هرماه از خانه های بهداشت و تیم سیار جمع آوری و به مرکز بهداشتی درمانی ارسال می گردد. پس از بررسی و رفع نواقص توسط کاردان یا کارشناس مسئول جمع آوری آمار، فرم ها تا هفتم هرماه به واحد آمار مرکز بهداشت شهرستان ارسال می گردد).

✓ نکته بسیار مهم در خصوص اطلاعات متوفیان در فرم ها این است که تنها اطلاعات متوفیانی که دارای گواهی فوت نبوده و بهورز با توجه به مشکلات و شرایط موجود موفق به تکمیل پرسشنامه های کالبد شکافی شفاهی نشده باشد، وارد نرم افزار ثبت مرگ می گردد.

شهرستان مرکز بهداشتی درمانی خانه بهداشت دانشگاه علوم پزشکی بیرجند - معاونت بهداشتی مورد گزارش شده در ماه سال

وضعیت شناسنامه متوفی	نام	نام خانوادگی	نام پدر	شماره ملی	شماره شناسنامه	شماره ملی سرپرست خانوار	محل صدور شناسنامه	جنسیت	ملیت	وضعیت سواد							تاریخ فوت		
										تاریخ تولد	روز/ماه/سال	سایر	دکترای تخصصی و فوق تخصصی	دانشگاهی	دیپلماسی	راهنمایی		دیپلمات	دانشگاهی
وضعیت سواد مادر										سن مادر به سال		نام و نام خانوادگی مادر (در صورت در قید حیات بودن مادر الزاما باید این جدول پرشود)							
												بی سواد ☐ راهنمایی ☐ دیپلمات ☐ دانشگاهی ☐ دکترای فوق تخصصی و دکتری ☐ سایر ☐							
اندر محل سکونت دائمی متوفی: کشور استان نام استان نام شهرستان نام شهر/روستا خیابان کچه پلاک کد										نام شهرستان		نام شهر/روستا خیابان کچه پلاک کد							
اندر محل فوت: کشور استان نام استان نام شهرستان نام شهر یا روستا شهر اصلی ☐ قمر ☐ سایر ☐ مستقیم مرکز ☐ غیرساکن ☐ نامشخص ☐										شهرستان		نام شهر یا روستا شهر اصلی ☐ قمر ☐ سایر ☐ مستقیم مرکز ☐ غیرساکن ☐ نامشخص ☐							
نام مکان فوت: منزل ☐ نام بیمارستان/پراکز جراحی محدود نام مرکز درمانی سرپوشی معابر و اماکن عمومی ☐ نام آسایشگاه نامشخص ☐ سایر (توضیح شود)										نام بیمارستان/پراکز جراحی محدود		نام مرکز درمانی سرپوشی معابر و اماکن عمومی ☐ نام آسایشگاه نامشخص ☐ سایر (توضیح شود)							
وضعیت بارداری										باردار نبوده است (در ۴۲ روز اول پس از ختم بارداری هم فوت نکرده است)		باردار بوده است		درچین زایمان فوت کرده است		طی ۴۲ روز پس از ختم بارداری فوت کرده است		وضعیت بارداری نامشخص است	
علت فوت										الف: آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است: علت مستقیم		نام و نام خانوادگی صادر کننده گواهی		شماره نظام پزشکی		نام موسسه		تاریخ صدور گواهی (روز/ماه/سال)	
ب: بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است: علت زمینه ای																			
سایر وضعیت هائی که در وقوع مرگ موثر بوده اند؛ اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده اند:																شماره سریال گواهی فوت:			

تاریخ تنظیم نام و نام خانوادگی و امضاء تنظیم کننده نام و نام خانوادگی و امضاء مسئول مرکز

۳-۳: پرسشنامه های کالبد شکافی شفاهی^۱

کالبد شکافی شفاهی مصاحبه انجام شده با اعضای خانواده و یا افراد نزدیک و مراقب متوفی با استفاده از پرسشنامه های ساختار یافته است که برای متوفیانی که فاقد گواهی فوت می باشند بر اساس فرایند شماره ۴ صورت می پذیرد.

پرسشنامه های کالبد شکافی برای سه گروه سنی به شرح زیر تهیه و تدوین گردیده اند:

✓ پرسشنامه کالبد شکافی شفاهی ۱: مرگ کودکان زیر ۴ هفته

هدف از پرسشنامه کالبد شکافی شفاهی ۱، تشخیص مرده زایی ها، مرگ های پیش از دوره نوزادی، مرگ های اواخر دوره نوزادی و تعیین علل مرگ ها و وقایع دوره قبل از زایمان است.

علاوه بر علائم و نشانه های یادداشت شده در طول آخرین دوره بیماری، درون چک لیست های اشاره شده، سئوالات گسترده ای درباره سابقه بارداری وجود دارد (زایمان، شرایط نوزادی اندکی بعد از تولد، سلامت مادر و عوامل زمینه ای)

✓ پرسشنامه کالبد شکافی شفاهی ۲: مرگ کودک چهار هفته تا چهارده سال

پرسشنامه کالبد شکافی شفاهی ۲ برای تعیین علت اصلی مرگ و میر کودکان از چهار هفته اول زندگی تا سن چهارده سالگی طراحی شده است. پرسشنامه فوق شامل کلیه بخش های استاندارد و توصیف شده برای کودکان از سن ۴ هفته تا ۱۱ ماه نیز می باشد.

^۱ - فرم های مربوطه در کتاب راهنمای استانداردهای کالبد شکافی شفاهی، انتشارات مرکز مدیریت شبکه وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، چاپ و در کلیه دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی کشور توزیع گردیده است.

✓ پرسشنامه کالبد شکافی شفاهی شماره ۳: مرگ افراد بالای ۱۵ سال

پرسشنامه کالبد شکافی شفاهی ۳ برای تعیین علت های عمده مرگ در نوجوانان و بزرگسالان (شروع از سن ۱۵ سال) طراحی شده است و شامل مرگ های مربوط به بارداری و زایمان است. پرسشنامه شامل گروه های متعدد علل مرگ زنان می باشد. همچنین شامل بخشی برای رفتارها و سوابق عوامل پرخطر (مصرف الکل و دخانیات و مواد مخدر) است.

نمودار ۴: فرایند تکمیل کالبد شکافی شفاهی

۳-۴: جواز دفن خاص پزشکی قانونی

در موارد فوتی مشکوک یا به علل نامشخص، جسد برای بررسی و یا انجام کالبد شکافی و تعیین علت مرگ به سازمان پزشکی قانونی ارجاع داده می شود. پس از بررسی و تعیین علت مرگ، فرم جواز دفن^۱ (تصویر ۶) توسط پزشکی قانونی برای متوفی صادر شده و بدینوسیله اجازه دفن جسد داده می شود.

تصویر ۶: جواز دفن سازمان پزشکی قانونی

The form is titled "جواز دفن" (Burial Permit) and is issued by the "سازمان پزشکی قانونی" (Forensic Medicine Organization). It contains the following sections:

- مشخصات متوفی** (Deceased Information): Includes fields for sex (جنس), marital status (حالت نکاح), and identification details.
- نام خانوادگی** (Family Name): A field for the deceased's last name.
- شماره ملی** (National ID Number): A field for the national ID number.
- تاریخ تولد** (Date of Birth): A field for the date of birth.
- محل تولد** (Place of Birth): A field for the place of birth.
- محل فوت** (Place of Death): A field for the place of death.
- مشخصات صادرکننده جواز دفن** (Issuer Information): A section for the forensic medicine organization's details.
- دفن متوفی بلا مانع است** (Burial of the deceased is without objection): A large section for the official statement.

A large watermark of the scales of justice is visible on the right side of the form, with the text "سازمان پزشکی قانونی" (Forensic Medicine Organization) below it.

^۱لازم به توضیح است که جواز دفن سازمان پزشکی قانونی منطبق با استاندارد گواهی فوت ارائه شده توسط سازمان جهانی بهداشت نمی باشد و این یکی از چالش های ثبت مرگ های غیر طبیعی است.

۳-۵: دستورالعمل اجرایی صدور جواز دفن فوت شدگان بیمارستانی و مراکز درمانی سازمان پزشکی قانونی:

دستورالعمل زیر به منظور ساماندهی صدور جواز دفن برای افرادی که در بیمارستان ها و مراکز درمانی کشور فوت می کنند، تنظیم شده است.

سامانه جدید بر پایه ی مرکزی به نام مرکز سامان دهی جواز دفن طراحی شده است که از این به بعد مرکز سامان دهی نامیده می شود. در این مرکز پزشکان بر اساس ضوابط مبتنی بر تجربه، تخصص، حسن سابقه کار و دوره های آموزشی طی شده، با تائید سازمان پزشکی قانونی انتخاب می شوند. در صورتی که مطابق با روند جاری، صدور جواز دفن برای متوفی در بیمارستان مقدور نباشد، کادر پزشکی مرکز درمانی با مرکز ساماندهی تماس می گیرند.

پزشکان مرکز ساماندهی، در شرایط مشخصی که در دستورالعمل می آید، متوفی را مورد معاینه قرار داده و در صورت امکان نسبت به صدور جواز دفن اقدام می نماید و در غیر اینصورت سیر قانونی برای ارجاع جسد به پزشکی قانونی انجام خواهد شد.

۳-۵-۱: فرآیند:

۱-۱. در مواردی که فردی در بیمارستان و مراکز درمانی فوت می کند، ابتدا پزشک معالج جسد را بررسی نموده و چنانچه علت مرگ طبیعی بوده و مرگ به دلیل موارد ۱۹ گانه ذکر شده در پشت گواهی فوت وزارت بهداشت نباشد، گواهی فوت و جواز دفن را صادر می نماید.

۲-۱. چنانچه مرگ به دلیل موارد ۱۹ گانه ذکر شده در پشت گواهی فوت و به ویژه جرم و یا شکایت مطرح باشد، صدور جواز دفن مجاز نیست و لازم است مقام ذیصلاح بیمارستان و مراکز درمانی بستگان متوفی را برای طی مراحل قانونی جهت ارسال جسد به پزشکی قانونی راهنمایی نماید.

۳-۱. در موارد مشکوک و مواردی که امکان تصمیم گیری وجود ندارد، کادر درمانی (پزشک معالج، سوپروایزر یا مدیریت مرکز) می تواند برای اخذ مشاوره، با مرکز ساماندهی تماس حاصل نماید. پزشکان مرکز سامان دهی، ضمن کسب اطلاع در مورد متوفی و ثبت مشخصات طبق فرم ارجاع جسد به مرکز ساماندهی صدور جواز دفن ، به ارائه مشاوره می پردازند. پس از آن، چنانچه نیاز به ارسال جسد به پزشکی قانونی باشد طبق بند ۲ و در صورتی که پزشک معالج امکان صدور جواز را داشته باشد طبق بند ۱ اقدام می گردد. در غیر اینصورت جسد توسط پزشکان مرکز ساماندهی معاینه شده و جواز دفن صادر می گردد.

تصویر ۷: فرم ارجاع جسد به مرکز ساماندهی صدور جواز دفن سازمان پزشکی قانونی

تاریخ:		مرکز بهداشتی-درمانی.....	
شماره:		برگ ارجاع جسد به مرکز ساماندهی صدور جواز دفن	
پیوسته:			
ریاست محترم مرکز ساماندهی صدور جواز دفن.....			
بدینوسیله جسد متوفی با مشخصات ذیل حسب اتزانته مقام محترم قضائی انتظامی جهت تعیین علت فوت ارسال می گردد.			
نام خانوادگی:	نام:	نام پدر:	
شماره ملی:	شماره شناسنامه:	تاریخ تولد: / /	سن:
شماره پرونده:	تاریخ پذیرش:	ساعت پذیرش:	تاریخ:
محل فوت بیمار: ☐ قبل از ورود به بیمارستان ☐ اورژانس ☐ NICU ☐ CCU ☐ ICU ☐ OR ☐ سایر بخش ها ☐ موارد دیگر: _____			
علت حیاتی و وضعیت هوشیاری بیمار به هنگام پذیرش: ☐ هوشیار ☐ هوشیاری نسبی ☐ کاهش هوشیاری واضح ☐ بیپوش (کوما) ☐ فاقد علامت حیاتی ☐			
علت مراجعه بیمار به مرکز درمانی: ☐ بیماری جسمانی ☐ تراج ☐ حادثه ☐ تصادف ☐ مسمومیت ☐ سایر: _____			
شکایت اصلی بیمار و خلاصه شرح حال:			
خلاصه یافته های آزمایشگاهی و تصویر برداری:			
خلاصه ای از اقدامات درمانی انجام شده:			
تشخیص نهائی علت احتمالی فوت:			
علت ارجاع جسد به مرکز ساماندهی صدور جواز دفن:			
نام و نام خانوادگی پزشک معالج تکمیل کننده فرم:		مهر مرکز بهداشتی درمانی:	
تاریخ امضاء و مهر:			

۲-۵-۳: مرکز ساماندهی:

این مرکز دارای خصوصیات ذیل می باشد:

۲,۱- قابلیت تماس تلفنی و پاسخگویی به مراجعین

۲,۲- صلاحیت معاینه اجساد و صدور جواز دفن با تایید سازمان پزشکی قانونی

۲,۳- مشاوره به پزشکان معالج و سایر کادر درمانی

۲,۴- نگهداری اسناد و مدارک به صورت قابل احصاء

در ضمن چنانچه نیاز به انتقال جسد وجود داشته باشد انتقال وفق قانون توسط شهرداری ها انجام می گردد.

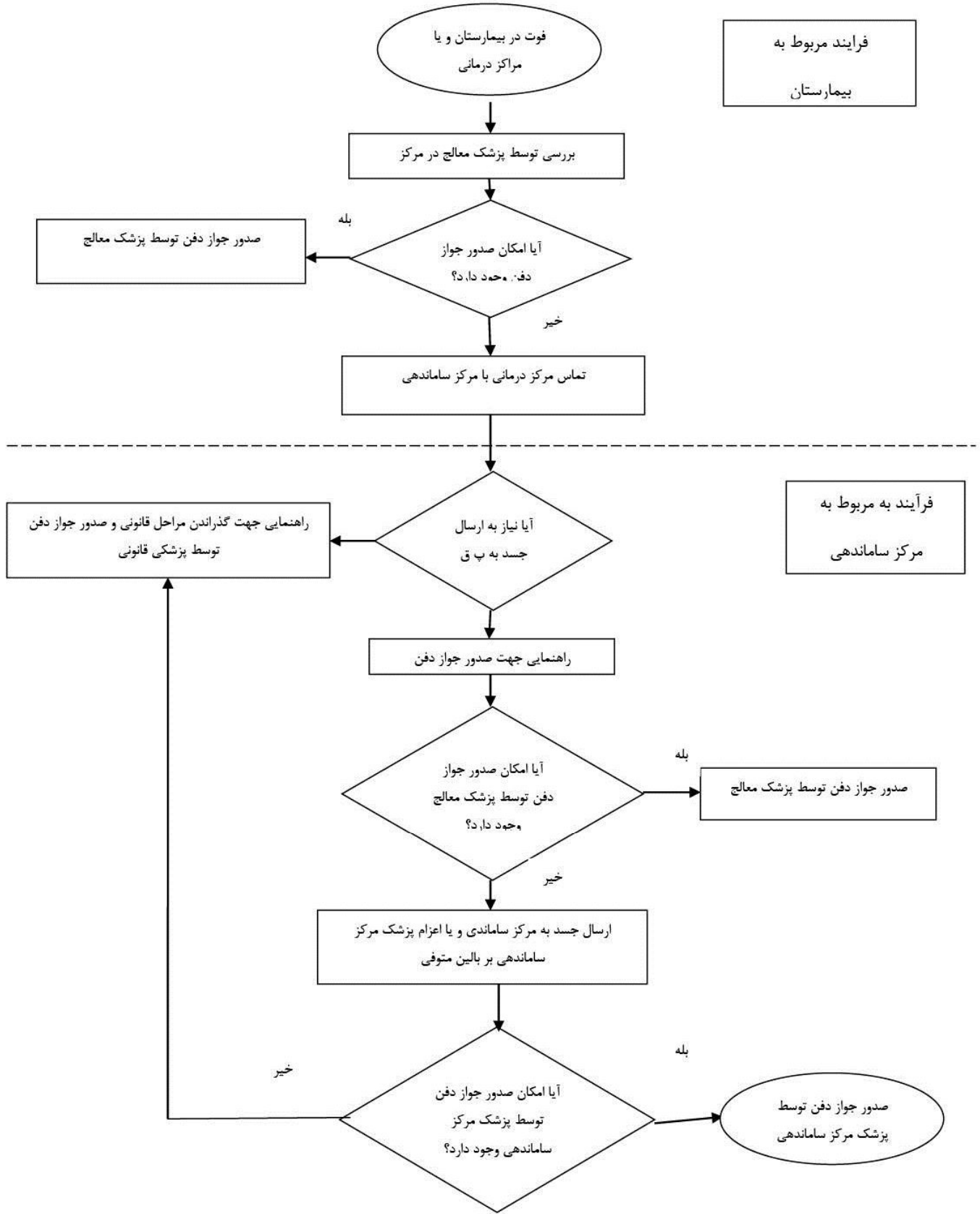
۳-۵-۳: فرایند صدور جواز دفن در مرکز ساماندهی:

پس از احراز هویت و معاینه جسد و بررسی مدارک بالینی چنانچه:

الف: امکان صدور جواز دفن توسط پزشک مرکز ساماندهی وجود داشت. پس از اخذ تعرفه مصوب وزارت بهداشت نسبت به صدور جواز دفن در سربرگ وزارت بهداشت اقدام می نماید.

ب: در صورتی که نیاز به معاینه جسد توسط پزشکی قانونی تشخیص داده شود، راهنمایی لازم جهت اخذ دستور قضائی و انتقال جسد انجام خواهد شد.

نمودار ۵: فرایند "صدور جواز دفن فوت شدگان بیمارستانی" (سازمان پزشکی قانونی)

فصل چهارم

قوانین و مقررات

امروزه ضرورت وجود قوانین و مقررات در هر نظام اطلاعاتی و لزوم احترام و رعایت دقیق آن امری مسلم و بدیهی است که نیاز چندانی به توضیح ندارد. بدون داشتن مجموعه ای از قوانین و مقررات و بدون سعی و تلاش در پیاده نمودن آن در چهارچوب در نظر گرفته شده، مسئولین نظام اطلاعاتی نخواهند توانست به شایستگی به ایفای وظایف خود نائل آیند. به همین دلیل در این فصل به تشریح مجموعه قوانین و مقررات موجود در نظام ثبت و طبقه بندی علل مرگ پرداخته خواهد شد.

۴-۱: مسئولیت پزشکان در مورد صدور گواهی فوت:

- شاید تا چند سال پیش پزشکان جهت صدور گواهی فوت اقدام به صدور این گواهی حتی در سرنسخه هم می نمودند و آرامستان های شهرها نیز این گواهی را می پذیرفتند، اما در حال حاضر جهت صدور گواهی فوت لازم است، حتماً از گواهی های فوت استاندارد چهار نسخه ای استفاده شود و صدور گواهی فوت به هر طریق دیگری باطل است.
- یکی از الزامات اساسی در صدور گواهی فوت توسط پزشکان گذراندن دوره های آموزشی نحوه تکمیل صحیح گواهی فوت (که توسط معاونت های بهداشتی دانشگاه ها/دانشکده های علوم پزشکی برگزار می شود) و اخذ گواهی دوره می باشد. پزشکانی که دوره آموزشی را با موفقیت نگذرانده باشند اجازه صدور گواهی فوت را ندارند.
- تمام اجزای گواهی باید توسط پزشک تکمیل گردد. چنانچه بعضی از قسمت های گواهی توسط فرد دیگر تکمیل شده باشد (مثل انترن، پرستاری، منشی و...)، در هر حال مسئولیت آن با پزشکی است که به عنوان صادرکننده گواهی فوت این گواهی را مهر و امضا نموده است. از طرف دیگر هر چهار نسخه گواهی فوت باید توسط فرد صادرکننده مهر و امضاء گردد و «مهر بدون امضا» مورد قبول نیست.

۲-۴: صدور گواهی فوت در موارد مرد ه زایی و فوت نوزاد:

در صورتی که نوزاد به هنگام تولد، علایم وجود حیات را داشته باشد، یعنی آپگار وی بیشتر از صفر باشد، زنده محسوب می شود؛ ولو اینکه همراه با اقدامات احیای قلبی-ریوی یا بدون این اقدامات، تنها چند ثانیه پس از تولد زنده باشد و سپس بمیرد. در این حالت باید در فرم گواهی فوت در قسمت مربوط به درج علت فوت، تولد زنده علامت زده شود و هر دو قسمت تاریخ تولد و تاریخ فوت تکمیل گردد. ذکر زنده یا مرده به دنیا آمدن نوزاد و نیز جنسیت آن از نظر تقسیم ارث بسیار مهم است، زیرا اگر مثلاً پدر نوزاد فوت کرده باشد و نوزاد بعد از تولد تنها چند ثانیه زنده باشد و سپس بمیرد، بر اساس قانون به وی ارث تعلق میگیرد و پس از مرگ وی مادرش از قسمتی از ارث وی بهره مند خواهد شد، ولی اگر نوزاد مرده به دنیا آمده باشد، ارثی به وی تعلق نخواهد گرفت

۳-۴: موارد ارجاعی جسد به پزشکی قانونی:

بر اساس نامه شماره شماره ۱۰۲۱۳۲ مورخ ۱۳۹۲/۹/۲۹ سازمان پزشکی قانونی، در صورت طبیعی نبودن علت مرگ، جسد در موارد زیر به ادارات پزشکی قانونی جهت تعیین علت مرگ و صدور جواز دفن ارجاع باید داده شوند:

- ۱- مرگ به دنبال اقدام به قتل
- ۲- مرگ به دنبال اقدام به خودکشی
- ۳- مرگ به دنبال هر گونه منازعه (اعم از درگیری فیزیکی و یا لفظی)
- ۴- مرگ به دنبال حوادث ترافیکی (به هر شکل و با هر فاصله زمانی از حادثه که مرگ رخ دهد)
- ۵- مرگ به دنبال مسمومیت (شیمیایی، دارویی، گازگرفتگی و...)
- ۶- مرگ به دنبال سوء مصرف مواد (مخدر، روانگردان، توهم زا و ...)
- ۷- مرگ متعاقب برق گرفتگی، سوختگی، غرق شدگی، سرمازدگی، گرمزدگی، سقوط از ارتفاع و ...
- ۸- مرگ ناشی از کار (حوادث شغلی، مواد آلاینده محیط کار و ...)
- ۹- مرگ در زندان یا بازداشتگاه
- ۱۰- مرگ در مراکز اقامت جمعی مانند آسایشگاه، پرورشگاه، اردوگاه، پادگان، خوابگاه و ...
- ۱۱- مرگ ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی
- ۱۲- مرگ مادر ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی در حین بارداری، حین زایمان یا متعاقب زایمان و یا سقط جنین
- ۱۳- مرگ حین یا متعاقب ورزش
- ۱۴- مرگ های ناگهانی، غیر منتظره و غیر قابل توجه
- ۱۵- هر مرگی که احتمال شکایت از کسی در آن وجود داشته باشد
- ۱۶- هر نوع مرگ مشکوک و مرگ با علت ناشناخته
- ۱۷- هر نوع مرگ افراد ناشناس و مجهول الهویه
- ۱۸- هر مرگی که احتمال جنحه یا جنایت در آن برود.
- ۱۹- مرگ ناشی از حوادث غیر مترقبه

باید توجه داشت که هیچ‌گونه شرط زمانی برای صدور گواهی فوت از نظر مدت زمان حضور بیمار تا فوت وی در بیمارستان وجود ندارد. برای مثال فردی با درد قفسه سینه به مرکز درمانی مراجعه می‌نماید. سابقه MI را در سال قبل داشته و در آنژیوگرافی که قبلاً انجام گرفته آترواسکلروز شدید عروق کرونر مشهود است و در دفترچه بیمه وی مکرراً داروهای قلبی تجویز شده است. در الکتروکاردیوگرام انجام شده در بدو ورود وی علائم سکتة حاد قلبی مشهود است. در صورت نبودن موانع قانونی که در بالا ذکر گردید، حتی اگر فاصله زمانی بین ورود بیمار تا فوت وی تنها چند دقیقه باشد نیز پزشک می‌تواند برای این بیمار گواهی فوت صادر نماید. پس اگر فردی به بیمارستان ارجاع گردید و تنها چند دقیقه پس از ورود فوت نمود و پزشک معالج ضمن رعایت تمامی موارد ذکر شده در بالا توانست علت واقعی فوت را مشخص نماید، می‌تواند گواهی فوت صادر کند. پس در مجموع اگر علت فوت مشخص، طبیعی و شکایتی مطرح نباشد پزشک معالج می‌تواند جواز دفن را صادر نماید.

۴-۴: افراد مجاز جهت صدور گواهی فوت:

پزشکان و ماماها^۱ مورد تایید و دارای صلاحیتی که که دوره های آموزشی و باز آموزی چگونگی نحوه تکمیل گواهی فوت که توسط دانشگاه های علوم پزشکی / پزشکی قانونی برگزار می شود را با موفقیت گذرانده باشند و گواهی گذراندن دوره را اخذ کرده باشند می توانند نسبت به تکمیل و صدور گواهی فوت اقدام نمایند.

۴-۵: وجود اطلاعات ناقص، کدهای پوچ و اشکالات در گواهی فوت

در جریان ثبت موارد مرگ در صورتیکه گواهی فوت ناقص تکمیل شده و یا علل مرگ های اعلام شده توسط پزشکان بیمارستان ها و مراکز ساماندهی متوفیان وابسته به مرکز تحقیقات پزشکی قانونی مشتمل بر کدهای پوچ باشد، مرکز بهداشت شهرستان موظف است :

^۱ لازم به ذکر است که ماما تنها اجازه صدور گواهی فوت موارد مرده زایی و زیر هفت روز را دارد. و بعد توسط پزشک مهر و امضاء شود.

- در صورتی که گواهی فوت فاقد اطلاعات کافی بوده و ناقص تکمیل شده باشد، تصویر گواهی فوت را به پزشک یا منبع صادر کننده عودت داده و درخواست نماید که اطلاعات را به صورت دقیق در بازده زمانی تعریف شده (حداکثر یک هفته) تکمیل و تصحیح نماید.
- در صورتی که در گواهی فوت علل پوچ و یا بد تعریف شده وجود داشته باشد، تصویر گواهی فوت را به پزشک یا منبع صادر کننده عودت داده و درخواست نماید که علل پوچ و یا بد تعریف شده را از روی سوابق پزشکی بیمار اصلاح نموده و از نوشتن آنها خودداری نماید.
- برای پزشکانی که از کدهای پوچ استفاده می کنند آموزش های لازم را برقرار نماید و چنانچه بعد از آموزش نوشتن کدهای پوچ همچنان ادامه داشت از در اختیار قرار دادن گواهی فوت به این پزشکان خودداری به عمل آید.
- از ابزار قانونی همچون اختیارات معاونت های درمان دانشگاه ها و سازمان نظام پزشکی به منظور حل ثبت علل بیهوده، پوچ و گمراه کننده استفاده نماید.

دانشگاه ها / دانشکده های علوم پزشکی موظف هستند در چهارچوب قوانین بازآموزی جهت حل مشکلات آموزشی پزشکان در زمینه های ذیل اقدام نمایند:

- شناسایی و استفاده از گواهی فوت استاندارد
- تکمیل صحیح گواهی فوت
- چگونگی شناسایی علل مرگ
- شناسایی و تفکیک علل زمینه ای، علل واسط و علل فوری مرگ
- گروه بندی علل مرگ
- ضرورت ثبت و گزارش صحیح علل مرگ
- شناسایی کدهای پوچ و علل محتمل از بابت سن و جنس
- آموزش دانشجویان پزشکی، دستیاران، پزشکان بخش های خصوصی و دولتی

۶-۴: کدگذاری علل مرگ بر اساس طبقه بندی بین المللی بیماری ها (ICD) :

ICD یک برنامه بین المللی برای کدگذاری بیماری ها با استفاده از یک مدل استاندارد می باشد. ICD از حدود ۱۰۰ سال قبل که پایه گذاری شده است، ۱۰ مرتبه مورد اصلاح و بازبینی قرار گرفته است و آخرین نسخه ویرایش شده آن ICD10 نامیده می شود.

استفاده اصلی و اولیه از ICD برای طبقه بندی علل مرگ و میر ثبت شده روی گواهی های فوت بوده است. اما در حال حاضر برای طیف گسترده ای از بیماریها ، صدمات، علائم و نشانه ها ، یافته های غیر طبیعی کلینیکی و آزمایشگاهی ، شکایات و شرایط اجتماعی و استفاده می شود.

تشخیص های گزارش شده در گواهی فوت کدگذاری می شوند. کدگذاری به این معنی است که یک شماره استاندارد برای نشان دادن یک بیماری یا علت مرگ تعیین شده است و این کد از طبقه بندی صحیح در ICD10 شناسایی می شود. ICD10 قوانین و دستورعمل هایی را برای تعیین کدها ارائه می دهد.

تعیین یک کد برای یک بیماری این امکان را به وجود می آورد تا علت های مشابه در یک گروه طبقه بندی شوند. داده های کدگذاری شده سپس می تواند بدون در نظر گرفتن کلمه یا زبان اصلی استفاده شده برای خود آن علت در گواهی فوت، مورد تجزیه و تحلیل قرار بگیرند.

در نظام ثبت مرگ وزارت بهداشت کدگذاری ممکن است توسط کارشناس مدارک پزشکی یا یک نفر که آموزش های ویژه را دریافت نموده است انجام شود. در هر مورد دانش کافی و مناسب برای کدهای ICD10 اهمیت دارد. همه کدگذاران باید واژه های پزشکی را بشناسند و اطلاعاتی در مورد چگونگی کارکرد بدن انسان داشته باشند.

۷-۴: اقدامات احتیاطی لازم در خصوص گواهی فوت:

بر اساس نامه شماره ۱۰۷/۲۹۱۷/د مورخ ۱۳۹۲/۰۹/۰۳ دفتر امور حقوقی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، هرگونه جعل مادی یا معنوی و سوء استفاده از اوراق دولتی از جمله گواهی های فوت مشمول مجازات های مقرر در قوانین مربوطه می باشد. جهت پیشگیری از اوراق مذکور و سوء استفاده احتمالی از آنها ضروری است اقدامات احتیاطی لازم از جمله موارد زیر رعایت گردد:

- ارائه انحصاری اوراق به اشخاص ذیصلاح
- ثبت نام دریافت کنندگان اوراق با قید شماره شناسایی و سریال آن در دفتر مخصوص
- تذکر کتبی مسئولیت و عواقب بی احتیاطی در حفظ اوراق به شخص دریافت کننده
- اخذ تعهد کتبی از دریافت کننده اوراق

بدیهی است در صورتی که اوراق مذکور توسط بیمارستان میان پزشکان توزیع می گردد، این مراکز نیز باید نسبت به رعایت موارد فوق اقدام نمایند. در غیر اینصورت مسئولیت متوجه مدیران مربوطه خواهد بود.

۸-۴: چاپ و توزیع گواهی فوت:

گواهی فوت در ستاد مرکز بهداشت استان بر اساس تعداد مورد نیاز در چاپخانه های معتبر، چاپ و در شهرستان های تحت پوشش آن دانشگاه توزیع می شود. لازم به ذکر است شماره ۳ رقم اول در شماره سریال گواهی فوت معرف دانشگاه/ دانشکده می باشد و در هنگام چاپ گواهی فوت باید دقت لازم در ثبت این ارقام و شماره سریال ها به عمل آید و از چاپ شماره سریال های تکراری جلوگیری شود.

در هنگام توزیع گواهی های فوت لازم است، شماره سریال های گواهی های فوت در اختیار گذاشته شده به پزشکان، بیمارستان ها، مراکز درمانی و مطب ها جهت کنترل تعداد دفترچه ها و جلوگیری از مفقود شدن آنها به صورت دقیق ثبت شود، همچنین ضروری است در هنگام تحویل دفترچه های گواهی فوت جدید ته

چک دفترچه قبلی دریافت و اطلاعات ثبت شده بر روی آنها با موارد مرگ ثبت شده در استان مطابقت داده شود.

۹-۴: بایگانی و امحاء گواهی فوت :

بر اساس مجوز شماره ۲۶/۱۳۴/۵۴۵۱ تاریخ ۱۳۹۳/۷/۲۶ از آنجائیکه نسخ زرد گواهی فوت در سوابق مربوط به پزشک صادر کننده گواهی فوت و یا در پرونده پزشکی متوفی در موسسه درمانی بر اساس دستورالعمل های اعلام شده از سوی معاونت درمان وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی نگهداری می شود و پس از آن خلاصه پرونده به صورت مادام العمر تهیه می گردد و همچنین اطلاعات متوفیان در نرم افزار ثبت مرگ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی وارد شده، ثبت و ضبط می گردد و سپس به سامانه ثبت مرگ وزارت بهداشت ارسال می شود، نیاز به امحاء نسخ ارسالی به مراکز بهداشت پس از مدت ۲ سال وجود دارد.

۱۰-۴: محرمانه بودن اطلاعات گواهی فوت:

گواهی فوت جزء یکی از مدارک پزشکی مهم پرونده ی بیمار (متوفی) است که از جهت فیزیکی، جزء مایملک و دارایی بیمارستان یا مؤسسه ی بهداشتی درمانی است، ولی از جهت محتوای اطلاعات، مایملک بیمار (متوفی) است. برگه گواهی فوت نباید در اختیار هیچ کس غیر از کارکنان بهداشتی و درمانی و مراجع قضایی قرار بگیرد.

استفاده از اطلاعات گواهی فوت که در نرم افزار ثبت می گردد و جهت تهیه سیمای مرگ، انجام تحقیقات اپیدمیولوژی و پزشکی مورد استفاده قرار می گیرد نیز باید، همراه با حفظ محرمانه بودن اطلاعات هویتی متوفیان، باشد.

۱۱-۴: ثبت اطلاعات مرگ و میر:

تنها سامانه مجاز جهت ورود اطلاعات مرگ و میر کشور، سامانه ثبت و طبقه بندی علل مرگ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی می باشد که از طریق دفتر آمار و فناوری اطلاعات وزارت متبوع پشتیبانی

می شود. در این سامانه برای ورود و ارسال اطلاعات برای هر شهرستان، رمز کاربری و رمز ورود مشخصی در نظر گرفته شده است و تنها افراد مجاز باید به نرم افزار و سامانه مرگ و میر دسترسی داشته باشند.

۱۲-۴: استفاده از داده های ثبت شده مرگ و میر:

داده های ارسال شده به سامانه ثبت و طبقه بندی علل مرگ، تنها پس از اعلام تایید اطلاعات از سوی مسئولین برنامه در ستاد وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، جهت تهیه گزارش های مورد نیاز توسط دانشگاه ها/ دانشکده ها قابلیت استفاده خواهند داشت.

۱۳-۴: شرایط در اختیار قرار دادن اطلاعات مرگ و میر:

در صورت وجود شرایط زیر داده های مرگ و میر جهت انجام پروژه های تحقیقاتی و دانشجویی می تواند در اختیار محققین قرار بگیرد:

- داده ها تنها پس از انتشار سیمای مرگ کشور و یا استان قابلیت ارائه جهت طرح های پژوهشی را دارند.
- داده ها به هیچ عنوان نباید به صورت اطلاعات فردی متوفیان باشد و باید به صورت ادغامی در گروه های سنی و جنسی ارائه شود.
- جهت ارائه داده ها، معرفی نامه رسمی از دانشگاه و یا سازمان مربوطه مبنی بر درخواست داده ها و نیز ارائه پروپوزال طرح لازم است.
- پروپوزال طرح باید مورد بررسی و تایید قرار گیرد.
- تنها برای پروپوزال هایی که مورد تایید قرار گرفته اند امکان ارائه داده پس از انعقاد تفاهم نامه مبنی بر حفظ حقوق معنوی مالکیت داده ها وجود دارد.